

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó

Róma yé

Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl

shú Róma yí

Pwôl wə nyə á cilə kálaad éga kənd Dɔ mə Yésus í á bə Róma yí. Nyə á cɛɛl jígɔli bwo váál bí nə ɲkul mpu cugə sɛɛŋgí, Oyúden bən̄n̄ɲ ikúl ishús yí. Shúg lə njígúlá yé wə: «Zembî mə də ɲwa múúd nə tátəlí muud ja múúd mə búgala yí, búgá í kwaga» (1.17). Kálaad éga ji nə məma mən̄kəw məlól.

(1) Tééd lúu 1 kə wósɔs lúu 8 í, Pwôl ɲgə lwágulə váál múúd ji nə ɲkul bə tátəlí mísh mə Zembî dí yí. Pwôl ka ɲgə jígɔli nə buud bəsh búsa osól ɔ míśm, tɔɔ ikúl ishús, tɔɔ Oyúden. Ná ndéé, buud bəsh búsa nə ɲkul dúg cug ɲji nə kwíindyá mə Nkɛɲkɛ Shíshim, nəcé Yésus-Kríst wə ɲgə kə nə buud wə Zembî.

(2) Nyiŋgélə wú lúu 9 kə wósɔs lúu 11 dí, Pwôl ɲgə lás sâ í dúgyá nə Oyúden yí. A lwágulə nə kúl Oyúden jêsh ncindi dí í á búgala Yésus. Nji tɛɛm bə ntó, Zembî ɲgə ná jôw bwo, nəcé á cɛɛl bwo, búsa kúl jé.

(3) Wúlə lúu 12 kə wósɔs 15 dí, Pwôl ɲgə lwágulə nda múúd mə jəlá nə cugə cug krísten ná.

Pwôl nyə a shínal kálaad nə məbádá bédálə zhwog buud (lúu 16). A cwééd mínə mə búdá nə budúm, a sá nə sən̄n̄ sə bəg kúnə-kúnə.

Məbádá

1 Mə Pwól, lwaá má *Krîst Yésus, mə wə má cílă kálaad éga. Mə á zə bə *muud lwámá mə Yésus nəcé Zembî nyə a jôw mə ná mə bág ntó, Zembî nyə a féesh mə ná mə bwíngug Jɔjɔ Kéel dé. ² Bweyúlə Zembî nyə á bwey kaag buud Jɔjɔ Kéel dɔɔng, a sá ná *buud ɔ mícúndá bé bwé cílăg ŋkaagə nyɔɔngú Kálaad Zembî dî. ³ Jɔjɔ Kéel dɔɔngú dúsə lân má mwân yé nyə á zə byêl mpwɔŋ buud mə *Dávid dí yé. ⁴ Nji, Zembî nyə á yə nyə ŋkul á Shíshim má Zembî ja nyə á gwúmushi nyə yí; cínɔng wə nyə á mpu lwágulə ná Cugye wúsú Yésus-Krîst wɔɔngú ji *Mwân má Zembî yé. ⁵ Zembî nyə a féesh mə féeshá á mpaam kwɔŋ mə Yésus dí ná mə bág *muud lwámá yé. Lwámá wɔɔng wí ná mə sáág ná ikûl byêsh í bág nə məgwág mə búgá, jínə dé í mú ŋwa gúmá. ⁶ Bì búsə námə búúd ɔ ikûl nə ilwɔŋ byɔɔngú, bí buud Zembî má jôw ná bí bág buud ɔ Yésus wá.

⁷ Mə Pwól, má cílə bí buud bəsh Zembî mə búl cɛel nûŋ Róma wá. Nyə a jôw bí ná bí bág buud bé. Sóɔngú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Krîst bwé ó sá bí mpaam, bwé ó sá námə ná bí ŋgág nə cugə ná shee.

Pwól ji nə yéesh kála Róma

⁸ Mə tééd fwo yə Zembî waamá akíba kwɔŋ mə Yésus-Krîst dí shú dún bí bəsh nəcé shí mishwun nyêsh í ŋgə gwáduga búgá jín. ⁹ Mə ŋgə yə Zembî gúmá nə lâm wâm wêsh nəcé mə ŋgələ bwiing Jɔjɔ Kéel mə mwân yé. Zembî wɔɔngú ji wúshined waamə ná mə aŋgə nə bwele yow tédúgálə bí bəsh.

1:1 Mis 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16   **1:2** 3.21; 1Pr 1.10-12   **1:3** Mat 1.1; 20.30-31; Mis 13.33; 2Tm 2.8   **1:5** 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9   **1:7** ná shee: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kr 7.15   **1:8** 16.19; 1Te 1.8   **1:9** 15.23; Mis 19.21; Ifz 1.16

10 Mə ηgə wá bí ja jêsh mǎjəgʊla mǎm dí; mə ηgə jǐ Zembî ná ηkí á magʊlə, mə bǎg nə fwámé fwála mə zǎ nûη bídí. 11 Mə jǐ bul bə nə yéesh ná mə dúg bí. Mǎ cɛel kwíind bí nə ísâ Zembî mə dʉ yə bwán bé zhí a *shíshim dí yí, bí mpúg lal búgád. 12 Ntǎ jǐ ná mə ηgə jǐ ná shé bǎg kʉl ηgwúd shú ná, búgá bí bí nə ndî má jí námə nə ndî yí, í sáág ná shé bêsh bǎg nə mǎgwô, bí ηwa mwo mǎdí, mə ηwa námə bídí. 13 Bwaanɟ, mə acéélé ná bí bǎg kú mpu ná má dú yigʊla ná mə zǎ nûη bídí. Mə ηgə jǐ ná séy jâm í bǎg námə nə mpumá bídí nda bíl ílwoη dí. Njǐ, zə wǎós múús íí, mǎkwowʉla má abídé mə ná mə zág. 14 Mə jisə ná mə bwíingʉg buud bêsh Jǎjǎ Kéel, tǎɔ buud bwé mpu cʉg wá, tǎɔ buud bí kú mpu wá; tǎɔ ompuye ó ísâ tǎɔ buud bwé cúgé ómpuye wá. 15 Gwá wá má ηgá bul jǐ ná mə zág námə bwíing bí buud ɔ Róma Jǎjǎ Kéel yí.

Jǎjǎ Kéel dǎsə nyúl mpífǎ má Zembî

16 Mɛɛ mə anɟə nə gwág shwôn nə bwíingʉlə Jǎjǎ Kéel dǎɔηgǎ. Nǎcé a dǎsə nə nyúl ηkûl má Zembî shú cʉgʉlə múúd yêsh mə *búgʉla yé, tééd nə *Oyúden kala nə Oɟarêk bêsh. 17 Nǎcé otútǎlí ó Zembî* bwé má nyín Jǎjǎ Kéel dí. Muud nyə é kumə ótútǎlí ó Zembî bǎɔηg dí nə búgá nda jí cilyá Kálad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Tútǎlí muud mə dúg cʉg nǎcé bǎlə nə búgá».

Muud yêsh nyə a má byaagʉlə nə Zembî

1:13 1Kr 9.19-22   **1:14** Kol 3.11   **1:16** 2.9; Mis 13.46; 2Tm 1.8; 1Kr 1.18, 24   **1:17** 3.21-30; 4.1-25; 10.4-13; Aba 2.4; Gal 3.9-12; Flp 3.9; Heb 10.38   * **1:17** Mbíí Zembî má dʉ cǐ ná muud jǐ tǎtǎlí muud yí.

18 Mpugá ná Zembî ñgə lwóya mpimbə jé í ñgə zhu gwôw, a ñgə nyada nə buud bwə ñgə cugə cug á kú bîsh Zembî ñgə sá olílingí wá, nəcé bwə ñgə sá ná obúbálé bwə kú sêy. 19 Nəcé, isâ byêsh búúd bwə jé lá nə mpu shú má Zembî dí yí, í á má nyîn ná ñgəñ, Zembî nyəméfwó nyə a má lwó búúd byo ná ñgəñ. 20 Jí ntó. Zembî ñkul nyé á kú nə nji í anjé nə nyîn; sâ gwáméfwó á jisá yí kú námé nyîn. Nji, tééd ja nyə á té shí nə gwów yí, misóólúgú myé mí ñgə lwágulə ñkul nyé nə sâ gwáméfwó Zembî jisá yí. Múúd mə ká táduga tádúgá á fəg, a dág. Buud bwə cúgə ná nə kəəd bí nə ñkul kaad yí. 21 Nəcé bwə á má sá ná, bwə má tēem mpu isâ í dúgyá nə Zembî yí, bwə ayáyé nyə gúmá nə akíba mə jé lá nə nyə Zembî yé. Wáñ faasúle isâ í mú kú nə mfií, lâm ímpwúfú wáñ í mú yídúgú ná ñkwed. 22 Sâ jəəng í má sá ná bwə bəg ilad, nji bwə ñgə táduga ná bí nə fəg. 23 Bwə á má sá ná, gúmá bwə jé lá nə yə Zembî jí kú bá bwə fudə yé, bwə ñgə yida yə ivuguli í isâ í də bwoo yí, ivuguli í búúd, nə ivuguli í ínunú nə ivuguli í ócúdu nə onywâ.

24 Gwə wə jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danğ-danğ ná bwə ñgəg nə bə íwímbúg yâ milâm myáñ, ñgə sá misóólúgú mí ádudaná, ñgə séémbuli mənnyúul mán bwáméfwó. 25 Bwə á má shwəzəla óbúbálé ó Zembî, yidá ñwa bwo nda ijə; bwə ñgə yida kənd gúmá isâ Zembî nyə á té yíid, í njúl ná Zembî muud nyə a té isâ byêsh yé, nyə wə má jé lá nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

26 Gwə wə jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danğ-

dánḡ ná bwé bég iyéesh í isâ í shwôn. Budá bán bwé má bíd sálə sóólúgú nə budûm, bwé mú yida ḡḡə sá bwé budá nə budá, í njúl ná ntó dí Zembî nyə á kwambulə bwo ná í bág dɛ bə yé. ²⁷ Námə mbii ḡḡwûd wəḡḡḡ, budûm, bwé má lágə ná bwé bálənəgí nə budá, bwé mú yida dɛ bə ná, ḡḡwól múdûm yə nə yéesh shú ḡḡwól. Bwé ḡḡə sá isâ í shwôn, ḡḡwól múdûm balan nə ḡḡwól nda mudá. Cwagəwálə bwé ḡḡə cwagəwə wəḡḡḡ, bwáméfwo bwé ḡḡə námə ḡḡə myəna myâ cínəḡḡ.

²⁸ Ná ndéé, nda bán bwé abíshé ná bwé mpúḡ Zembî ná, Zembî nyə a má ka bíd bwo danḡ-dánḡ ná bwé bég milúu kú dɛ mpu faas isâ, ka ḡḡə sá isâ bí kú jəla yí. ²⁹ Bwé mú lwándúlá nə olíḡḡḡ, nə mbíya lâm, nə yéesh mábii, nə ḡwólə lâm, nə zhíḡ, nə məḡwú mə búud, nə ozhuyâ, nə məkəḡ, nə məfúlú kú nə wúmbulé; bwé kyey nə ontaandé, ³⁰ sá íkúdágú, bwé mpíi Zembî, sá mpyóḡ, ḡkény mányúul, sá bəḡəwə, bul bə nə fəḡ sálə mábôw dî, sá míḡḡáádé nə obyðl bán. ³¹ Bwé mú kú ná bə məcəḡ, kú ḡwág múud cey lámúd, kú nə lâm íḡkúḡḡwəḡ. ³² Í njúl ná bwé ḡḡə mpu cíḡúlá má Zembî ná buud bwé sá mbii mísóólúgú míni wá bwé mpíyá nə shwíy íí, bán bwé sá myo, bwé ḡwág námə búúd bwé sá myo wá nywa.

2

Buud bēsh bí nə məbḡḡ, tə Oyúden, tə ikûl ishús

¹ ḡwá wá jí ná, wo muud ḡḡə yə bóól búúd məbḡḡ yé, tə wo wá zə tə zə, wo cúḡé nə kəəd wó jí nə ḡkul

kaad yí. Nəcə, ja wó ngé yə bóól búúd məbɛɛ wo ngé sá isâ í mábɛɛ impwúd bwé ngé sá yí, woméfwó námá wá wo ngé yə mábɛɛ éne. ² Sá bēsh mə mpú ná, buud bwé ngé sá mbií isâ wəɔng wá, Zembí ngə sámɓ bwo milású nda óbúbálé bí ná. ³ Wo wé ngé yə bóól búúd məbɛɛ wo ngé námá sá isâ í mábɛɛ bwé ngé sá yí; wo tédúgá ná wo bá faam, ná Zembí nyə abúle sámɓ wo myó milású? ⁴ Ye ná wó yida mpyēny bímbí jɔ lâm Zembí jí nə ndí yí, nə bálə á ngé bə kú lámusa yí, nə bwándúlə á ngé bwánd yí? Wo ampúyé ná jɔ lâm Zembí ngé bə nə ndí ni í ngə cındal wo ná wo céndúg mítédúgá? ⁵ Ntó, wo mé yidá bə nji miŋgáádá nə miŋgáádá*, mpug ná Zembí mə bá lwágulə búud bēsh mpimbə jé dúl jwówád. Wo ngə sá ná mpimbə jəɔng í bāg bul yáág shú dwô dî. Jwôw dɔɔngú, Zembí mə bá lwágulə ná á du sámɓ buud mílású sémyé á tátəlî. ⁶ A bá yə múúd yēsh myəna myâ misóólúgú nyə á sá myá. ⁷ Bəɔng bí nə zény ngélə kə shwóg ngə sá mənywa, ngə sɔ ná bwé ŋkənəwag, bwé bág nə gúmá, bwé cúgəg cug í cúgé nə ŋkul shîn yí, a bá yə bwo cug á kandugə kandugə. ⁸ Bəɔng bwé ngé yida sá miŋgáádá, kú magulə óbúbálé wá, bwé ngé bɛ məzhíí mâ olíŋgí wá, Zembí mə bá gwág bwo mpimbə, a bá nyada nə bwo. ⁹ Buud bēsh bwé ngé sá məbɔw wá, bwé é bwəma nə *incwaw í ntug, bwé bá bə nə yágúwó. Jíni í tééd fwo dúgya nə *Oyúden, í mú námá dúgya nə Ogurêk. ¹⁰ Bəɔng bēsh báá bwé ngé sá mənywa wá, tééd nə Oyúden kala nə

2:4 Mis 17.30; 2Pr 3.9, 15   **2:5** Iza 2.11-21   * **2:5** Məkál mə mítán mə ci na ná: wo ŋgaan ná wo acéndé bów-bów kuú njəond wô.

2:6 1Kr 3.13-15; 2Kr 5.10; Ifz 6.8; Mat 16.27

Ogurêk í, bwá bá ηkənɯwa, bwá bæ nə gúmá, cug bǎ bwo ná shεε. ¹¹ Mpugá ná Zembî nyə ádé baam nə ηgwól múúd ntə ηgwól. ¹² Ná ndεé, bíl íkúl í búúd í áshígé bwele mpu *mbwoomb mácεε; ηkí bāη bwá sá *mísám, bwá bá jεε. Jεéłə wāη í ábúlé bæ shú sâ í dúgyá nə mácεε yí. Bəəηg bwá á mpu *mbwoomb mácεε wá, bwá ká ηgə sá misám, bwá bá ηwa mábεé námá nda mácεε məəηg mə ηgá lwágulə ná. ¹³ Buud bwá də gwágulə mácεε gwágulə gwágúlág wá, bwó dí básə otútəlí ɔ búúd mísh mə Zembî dí wá; ηji, bəəηg bwá ηgá bε mácεε wá, bwó wá Zembî mə bá ci ná básə otútəlí ɔ búúd wá. ¹⁴ Nkí ikúl ishús í ηgə sá isâ mbwoomb mácεε í ηgá jî yí í njúl ná bwá áshígé lég mácεε, bwá ηgə sá isâ byəəηgú nə fεg byélé. Ntó mə lwágulə ná mácεε məəηg mə á bwey nyíi bwádí cugud. ¹⁵ Cug jáη í lwágulə ná misóólágú mí mácεε mí bwo cilyá mílámúd; lám wāη í ηgə námá magulə ntó, misóólágú mí mácεε myəəηg mí də nyîn námá ja bwá də faas ísâ í mábεé nə isâ í ηkáam yí. ¹⁶ Sâ í bá nyîn ná ηgáη jwôw lú sémybé mílású yí wáni. Nəcə, Jəjə Kéel mə ηgá bwiηg yí ηgá ci ná, jwôw dəəηgú, Zembî mə bá ntí *Kríst Yésus zə jaaw nda mítédúgá mísə búúd ishwoo mímwə dí ná.

Oyúden bwá á sá məlwâ

¹⁷ Wo muud jí nə jíná ná *Yúden yé, wó mə jéég kwon *mbwoomb mácεε dí, wo ηgə ηwa gúmá nəcé wo mpúlə fwámé Zembî. ¹⁸ Wεε wo mpú sâ Zembî wəəηgú ηgá jii yí, mbwoomb mácεε í ηgá ntâg sá ná wo mpúg də féesh sâ jí nə mfíi yí. ¹⁹ Wεε

wo ηgə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy lwólə wəancím-ncím zhií, wo ηgə fεen bəɔng bí yídúgúd wá mənkenya. ²⁰ Wo ηgə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy jígúílə ílad, ná wo ji yíguli ikákágó, ná mbwoomb məcəξ í má sá ná wo mpúg obúbálé fwámé mpu! ²¹ Ká, wó ban ka jíguli wóméfwó nəcə ji? Wo wé ηgə cúndə ná buud bwə nda júwo, nji wεε ka ηgə júwo nəcə ji? ²² Wo ηgə ci ná buud bwə nda sá mínəomb, ká nəcə jí wé ηgə sá yí? Wo ηgə mpíi ozembî ó áyadág, nəcə jí wó ηgə júwo isâ í ózembî bəɔng yí? ²³ Wo ηgə ηwa gúmá ná wo mpú məcəξ, wo ηgə nyiηgə caam mwo; caamúlə wó ηgə caam mwo ni, wo ηgə júwo Zembî gúmá jé!

²⁴ Wo má dág í? Kálaad Zembî ηgə ci ná: «Bí ηgə sá ná ikúl ishús í ηgág nə *lás nə nyə bwaasúlə mpu». ²⁵ Jí mpu bæ ná ábiwáág ji nə mfíi shú dwô dí ja wó bε mbwoomb məcəξ yí. Wó ká yida ηgə caam məcəξ, wo bæ námá mísh má Zembî dí nda muud cúgé síyá ábiwáág yé. ²⁶ Nji, ηkí muud cúgé síyá ábiwáág yé má bε mbwoomb məcəξ, a bæ mísh má Zembî dí nda muud jí síyá ábiwáág yé. ²⁷ Muud nyə áshígé byêl kúl búúd í dε síyá ábiwáág dí yé, ηkí nywáá ηgə bε məcəξ, a bá sámə wo milású. Nəcə wo aηgê nə cugə nda məcəξ mə jíí ná, í njúl ná wo ji nə məcəξ micilyá, wo námá nə ábiwáág. ²⁸ Jí ná, bálə Yúden cúgé nji síyálə íyuug, ábiwáág kú bæ nji nyəɔng bwə sá nyúúlád yé. ²⁹ Fwámé Yúden ji nyəɔng nyə á má magulə cug Yúden nyédí tédugá dí yé; fwámé ábiwáág ji nyəɔng nyə á má s̄y lám dí cwû yé; nyân má zhu wó Nkə̀nkê Shíshim, kú bæ nəcə muud ηgə̀lə

2:21 Mat 23.3-4; Yuá 7.19   **2:24** Eze 36.20   **2:25** 1Kr 7.19; Gal 5.3   **2:26** Gal 5.6   **2:28** 9.6; Zhe 4.4; Flp 3.2-3; Kol 2.11

bɛ mæcɛɛ. Fwámé Yúden ji nyɔɔŋg mə ɲwá gú má mísh má Zembî dí yé, kú bə mísh má búúduɗ yé.

3

Tútálí muud cugé shí gaád

¹ Ká ɲkí ntó, *Oyúden bwé ntɔ bóól búúduɗ nə nyáyé zhíí? Ábɪwáág ji nə wáyé mfíí? ² Tɔɔ nyáyé zhííd, tɔɔ nyáyé di, Oyúden bwé ntɔ. Bwé ntɔ nəcé, í tééd fwo bə ná, bwé wá Zembî nyə á kala iciyá byé wá. ³ Ká ji? ɲkí bóól Oyúden bwé á bə kú bɛ mícɛɛlá myâ bənŋɲ Zembî, yə sá jɔɔŋg wó í é sá ná Zembî bág kú ná bɛ iciyá nyáméfwó nyə á ci yí? ⁴ Mbô! Í cugé nə ɲkul bə ntó! Buud bwé jəlá nə mpu ná Zembî má du ci ɲji obúbálé, buud bəsh bwé ɲjúl obwiingye ó íjɔ́. Sâ jɔɔŋg wó ji cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: Buud bwé jəlá nə mpu ná iciyá byô bí ɲji obúbálé; ɲkí bwé tál wo kɔɔd dí, wo ntɔ.

⁵ ɲkí olíŋgî búsu bwé du sá ná otútálí ó Zembî* bwé mpúg nyín, sá ka ci cínɔŋg ná ji? Ye sá é ci ná Zembî má du námá sá ócícéndé ja á du lwóya mpimbə jé nə sá yí? Mə fwóg ná lás zhizhe lásúla á buud. ⁶ Mbô! Í cugé nə ɲkul bə ntó! Í ká bə ntó, Zembî ka sámb búúduɗ milású ntúdele?

⁷ «ɲkí íjɔ́ byâm í du sá ná obúbálé ó Zembî bwé búluɗ mpu nyín, mə é ka nyiŋgə ɲwa mábɛɛ mə *sám na ntúdele?» ⁸ Muud ji nə ɲkul ci na ná: «Só sáágá məbôw, məbôw məɔŋg má wéeshúlíg mənywa?»

3:2 9.4; Sôm 147.19-20   **3:3** 9.6; 11.29; Ilɲ 23.19; 2Tm 2.13   **3:4**

Sôm 51.6   **3:5** 9.14   * **3:5** Mbií Zembî má du ci ná muud ji tútálí muud yí.   **3:8** 6.1

Bóól búúd bwé ngé ntáma mə jíná wá, bwé ngə ci ná mə á ci ntó. Zembî mə bá yə bwo intúgúlí í jéla yí.

⁹ Sə kág ci ná jí? Ye sə Oyúden sə ngə ntə bóól búúd nə nyúl zhíí? Cwûd! Sə ngə kúnəw lwágulə nə buud bēsh búsə mányámá mə mísémúd, buud bēsh tə Oyúden tə Ogurêk. ¹⁰ Sâ jəəng wə Mícilyá mí ngé lwágulə kúl mí ngé ci ná:

Kú nə muud jí tátəlí, kú nə təə ngwûd.

¹¹ Kú nə muud jí nə fəg, kú nə muud ngé sɔ Zembî.

¹² Buud bēsh bwé á mə wú zhííd
bēsh bwé mú ngə cwagəwa ntó,
kú nə təə ngwûd jí nə jə lâm,
kú nə təə ngwûd nə ngwûd.

¹³ Nkwoóminú jáŋ jí nda shwoŋ í mə bəŋ yí.
Jûm dán í wéeshúlí nji məshíigâ,
Sâ í wú bwo mpəsə ijá í mpu yí
jí nda məjə mə nywâ.

¹⁴ Məzhúngúlú nə iciyá í ófimâl
í á mə lwánd bwo mímpud nə cwóó.

¹⁵ Məkuú mə cáás bwo shí
nji kələ gwú búúd.

¹⁶ Kúl jēsh bwé ká yí,
bwé ngə gwílya mənywa mə búud,
ngə nyasulə buud məntágulad.

¹⁷ Bwé ampúyé zhíí mətəla.

¹⁸ Bwé abwélé bə nə tédúgá nə bwé fúndə Zembî.

¹⁹ Sə mə mpú nə sâ jēsh *mbwoomb məcéξξ í ngé ci yí,
í ngə dúgya nə buud bwé á yéγəw mbwoomb məcéξξ
wá. Jí ntó shú nə muud bəg kú bēny mpu, í mpúyúg
nə buud ə shí mishwun bēsh bwé á mə byaagulə

3:9 1.18–2.24; 3.23   **3:10** Sôm 14.1-3   **3:13** Sôm 5.10; 140.4

3:14 Sôm 10.7   **3:15** Iza 59.7-8   **3:18** Sôm 36.2

mísh má Zembî dî. ²⁰ Gwá wá jí ná, muud tɛɛm sá mísóólúgá mácɛɛ má ηgá jii myá, Zembî nyə abáɛle ci ná muud wəɔηgá jí tətəlí nəcɛ ntó. Nəcɛ mácɛɛ mäsə yidá bə shú ná muud mpúg ja á má sá sám yí.

Búgúlálə Yésus-Krîst wá í sá ná muud nyínúg tətəlí

²¹ Jaá ga jí ná, Zembî má lwóya otətəlí bé, kú ciingya mbwoomb mácɛɛd. Mbwoomb mácɛɛ nə micilyá mí *búúd ɔ mícúndá mí ηgə yida bwiing otətəlí Zembî má lwóya wá. ²² Í mú ná, muud mə *búgúlá Yésus-Krîst yé, Zembî ci ná a jí tətəlí muud. A dɛ sá ntó nə muud yêsh mə *búgúla yé, kú nə fyaság; ²³ nəcɛ buud bəsh bwá á má səm, ná ndéé milwaná mí Zembî mí á má wú bwádí ícugud. ²⁴ Nji, Zembî nywáá, má ci ná búšə otətəlí ɔ búúd. A má ci ntó ashwâ nə jɔ lâm jé, nəcɛ shwiy mə *Krîst Yésus í yíl bwo mányámád. ²⁵ Yésus-Krîst wá Zembî nyə á yána tâη cúdú məzán yé, shú ná mácií mé má shwiyugá, muud mə búgúlá nyə yé bág nə ijuugá í *mísám. Yánalə Zembî nyə a yána Yésus yí, nyə a lwágulə ná a jí tətəlí nəcɛ nyə á ηgə bíd misám búúd bwá á ηgə sá yág ja Zembî nyə á ηgə ná jisəw yí. ²⁶ Nyə á ηgə jisəw ntó a ηgə mpu ná Yésus mə bá zə bə *lím ícweel. Ja gaád a mə lwóya shwiy mə Yésus dí ná a jí Zembî á otətəlí. Gwá wá á má sá ná, muud mə búgúlá Yésus yé, a ci ná muud wəɔηgá jí tətəlí muud.

²⁷ Ká muud jí nə ηkul ηkêny nyúúl na nə nyáyé zhíí? Kú nə tɔɔ zhíí. Nəcɛ jí? Nəcɛ, bɛɛlə mácɛɛ dí

3:20 Zhb 4.17; Sòm 130.3; 143.2; Rom 4.15; Gal 2.16; 3.22 **3:21** 1.2, 17 **3:22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 **3:23** 5.2, 12; 8.18-20; Mət 3.19 **3:24** 5.17; Ifz 2.8; Tit 3.7 **3:25** mácií: Mat 26.28; Ifz 2.13; Kol 1.20; Heb 9.12-14; 1Yn 1.7; Mbú 1.5; 5.9 tətəlí: 1.17; 3.3-4 **3:27** 3.1, 21, 31; 8.2

wúsə nə mfií, í yidá bæ búgúlálə. ²⁸ Sá ηgə téduga ná Zembî má dɛ ci ná muud jì tətəlì muud ja múúd wəɔηg mə búgula yí; í ádé bæ nəcé ηgələ sá misóólúgú mácéξ má ηgə jii myá. ²⁹ Ye Zembî jì nji Zembî *Oyúden? Ye a cugé námə Zembî á bóól búúd bēsh ii? Haaw! A jì námə Zembî á bóól búúd bēsh. ³⁰ Nəcə Zembî jì nji ηgwûd. Nyə wə má bá ci ná buud ɔ ábiwáág bí otətəlì ja bwə búgula yí. Nyə námə wə má bá sá ná, búúd bwə cugé búúd ɔ ábiwáág wá bwə ká búgula Yésus ii, a ci ná bwə músə otətəlì ɔ búúd. ³¹ Ye ntó jì ná sá má jímbál *mbwoomb mácéξ nəcé búgə? Mbô! Í cugé ntó! Sá ηgə yida mpu təl mbwoomb mácéξ fwámé céd.

4

Búgə má Aburaham jísə sá yuug

¹ Shé é ka ci na ná jí shú má dâ *Aburaham? Mbên yé í á sá ná a bəg nə jí? ² Nkí í á nywá ka bæ ná Zembî nyə á ci ná Aburaham jì tətəlì muud nəcé misóólúgú, Aburaham nyə a nywá jee bæ nə zhií ná a ηkényúg nyúúl; nji a kú ηkēny nyúúl mísh má Zembî dî. ³ Ká Kálaad Zembî ηgə ci ná jí? Ngaá a ηgə ci nó: Aburaham nyə á búgula Zembî, Zembî mú lə nyə búgə jé jəɔηgá, a mú ci ná Aburaham jì tətəlì muud.

⁴ Sá má mpú ná muud mə sá gúl séy yé má dɛ ηwa myána; myána myəɔηg mí cugé ná bwə sá nyə mpaam, mísə sâ bwə mbíd nyə yí. ⁵ Nji, Zembî má dɛ sá ná muud jí kú bish nyə yé bəg tətəlì muud. Muud má jəlá nə *magələ ntó, kú lwóya misóólúgú.

Muud mə mágúlá ntó yé, Zembî lq nyə búgá jé, a ci ná a ji tútəlí muud. ⁶ Ntó wá *Dávid ηgá lás ja á ηgá bwiing mənywa mə múúd ji ná Zembî nyə alqyé nyə misóólúgá, á yida ηwa nyə ná tútəlí muud yé. ⁷ Dávid nyə á ci ná:

Buud Zembî mə juu nə fúlú nyáη a kú bish mácεε wá,

á mə jímbal *mísəm myáη wá, bwá mə jəla.

⁸ Muud Cwámba mə bə kú ná kwo lq *səm yé yé, mə jəla.

⁹ Jəlálə wəηg, ye wúsə nji shú buud ɔ ábiwáág, yé wí námə shú búúd bwá cúgέ nə ábiwáág wá? Gwágúgá ná sá ηgə ci ná: «Zembî nyə a dúg búgá mə Abəraham, a mú ci ná a ji tútəlí muud.» ¹⁰ Jáyé ja Zembî nyə á ci ná Abəraham ji tútəlí muud yí? Ye í á bə Abəraham mə shîn síya ábiwáág, ye a kú fwo síya? Í á shígé bə a mə shîn síya, í á bə a kú fwo síya. ¹¹ Nyə á ka lóg ábiwáág tâη məyigyé lwólə ná Zembî nyə á ci ná a ji tútəlí muud. Zembî nyə á ci ná a ji tútəlí muud nəcé búgá nyə á *búgəla a kú fwo síya ábiwáág yí. Ntó, Abəraham nyə á ka zə bə sóŋgú á buud bēsh bwá búgúlá Zembî nda nyə kú síya ábiwáág wá, nəcé Zembî mə lq bwo búgá jáη, a mú ci ná búsə otútəlí ɔ búúd nda Abəraham. ¹² Bəηg bwá mə síya ábiwáág wá, bwá ka bε kuú njənd sóŋgú wúsú Abəraham nyə á kyey a kú fwo síya ábiwáág yí, Abəraham ji námə sóŋgú wáη.

¹³ Zembî nyə á kaag Abəraham bəŋŋə mpwəŋ buud nyé ná bwá wá bwá bá bə nə shí nyēsh. Í a shígé bə nəcé Abəraham mpúlə bε mácεε; í á bə nəcé

Aburaham nyə a búgula, Zembî mú ci ná a ji tátəlî muud. ¹⁴ Í ká bə ná buud bwə ηgá bɛ məcɛɛ wá, bwə wə bí nə kəw lú ísâ Zembî nyə á kaag yí, mpu ná búgá í má bə kú nə mfíí, ηkaagó kú nyiηgá bə sâ múúd mə wímbé nə kənd lâm yí. ¹⁵ Nəcé məcɛɛ wə mə də sá ná mpimbə má Zembî í bíig muud; məcɛɛ má á mbəm bə kú bə, caamúlə məcɛɛ kú námə bə. ¹⁶ Gwə wə jí ná, búgá wə í é sá ná muud légúg mənywa Zembî nyə á kaag má. Í bə ntó shú ná mpaam má Zembî í mpúyúg, ηkaagó í mú bə nə mfíí shú mpwəη buud má Aburaham nyêsh. Mfíí wəəηg í cúgé nji shú bəəηg bwə á lég *mbwoomb məcɛɛ wá; wúsə námə shú bəəηg bwə ηgá búgula nda Aburaham sóəηgú á sə bêsh wá. ¹⁷ Sá jəəηg jíə Mícilyád ná: «Mə a sá ná wo bág sóəηgú á ncúlyá ikúl nə ilwəη.» Aburaham ji sóəηgú wúsú mísh má Zembî nyə á búgula yéd, Zembî má də gwúmushi mímbimbə, də sá ná sâ í cúgé yí í bág yé. ¹⁸ Fwála í á bə ná muud kú ná bwánd nə búgá yí, Aburaham nywáá nyə á ηgə gwaa kənd mísh nə búgá. Nyə a búgula Zembî, a músə bə sóəηgú á zhwog ikúl nə ilwəη. Mícilyá mí ηgə ci ná: «Bímí ni wə mpwəη buud nywô í bá bə yé.» ¹⁹ Ná ndeé, Aburaham nyə á bə nə mimbú kúnə-kúnə nə təd, a ηgə mpu ná nyúúl má shîn kə nyə, mudá yé *Sara njúl kundú. Nji, Aburaham nyə á tɛem ηgə dág isâ íni ntúni, búgá jé í á shígé shimba. ²⁰ Búgá í á shígé fúfə nyə ná a shwána ηkaagó má Zembî. Búgá jé í á yida lələshi nyə, a mú yə Zembî gúmá ²¹ a shwu nyúul ncindî nə ncindî ná Zembî ji

4:14 Gal 3.18   **4:15** 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19
4:17 Mət 15.5; 17.4-5; 2Kr 1.9; Heb 11.12, 19
4:19 Mət 17.1-6; Heb 11.11   **4:21** Mət 18.14; Luk 1.37

nə ηkul mə sá sâ á má kaag yí. ²² Sâ jəŋg wə ciyá jí ná: «Zembî mú lə nyə búgə jé jəŋgú, a mú ci ná a jí tətəlí muud» yí. ²³ Cilyá í ηgə ci ná: «Zembî mú lə nyə búgə jé jəŋgú» ni, í cúgə nji shú má Aburaham nyəméfwó, ²⁴ wúsə námə shú dúsú. Zembî mə bá námə lə sá jisú búgə, sá bēsh buud sá ηgə *magulə ná Zembî nyə a gwûmashi Cwámba wúsú Yésus wá. ²⁵ Nəcə Yésus nyə á kaanz zə cé íwushí bísú, Zembî nyə a gwûmashi nyə shú ná sá bəg otətəlí ɔ búúd nyədí míshád.

5

Yésus nyə á zə sá ηkwambəla

¹ Ná ndéé, nda Zembî mə ci ná sá mú otətəlí ɔ búúd nəcé búgə ná, mpwogé músə mpédúgá sənəŋ Zembî nəcé Cwámba wúsú Yésus-Kríst. ² Ntó, nda sá bí nə búgə ná, sá mú nə zhií ná sá ciŋgya wə Yésus ná ndéé kə bwəma nə mpaam má Zembî. Mpaam nyəŋg dí wə sá ηgə cugə ja gaád kú ná fúfug yé. Sə ηgə ntəg cugə milúu ná səŋ nəcé sə ηgə bwánd nə búgə jēsh ná sə má bá námə ηkənəwa mənəkənəwa má Zembî. ³ Sə má bul nyiŋgə bə nə milúu ná səŋ ja *incwaw í ntug í ηgə bíí sə yí, nəcé sə má mpú ná incwaw í ntug í jígúlí sə ná sə bəg nə zény kələ shwóg. ⁴ Muud nyə á má jíg zény kələ shwóg yé nyə ányŋgəyé ná du búla ja mábwbúlán má é du wóós nyə yí; bələ kú

4:22 4.3   **4:23** 10.9; 15.4   **4:25** Iza 53.4-5, 10; Rom 8.32-34; 1Kr 15.17   **5:1** 3.21-30 Zembî mə ci ná sá mú otətəlí ɔ búúd: 3.25-26
5:2 mpaam: 6.14; 2Kr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ifz 2.5-8; 1Pr 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12 búgə: Rom 3.23; 5.2; 8.17-18 mənəkənəwa: 8.17-18; 9.23; 1Kr 2.7; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.27; 3.4; 1Te 2.12; 2Tm 2.10; 1Pr 5.1
5:3 Zhk 1.2-3, 12; 1Pr 1.5-7

búla wɔɔŋgú í mú sá ná a mpúg ηgə bwánd nə búgá. ⁵ Sá ábúlé sámba nə bwándúlə sá é bwánd ntó yí, nəcé Zembî nyə a má yə sá Nkɛŋkɛ Shíshim ná a ηgág nə myeeg sá cɛelí mílámúd.

⁶ Kríst nyə á zə yə fwála Zembî nyə á cɛɛlə yíid, ja sá á bə ná itag-bwool yí, ja jɔɔŋg wá *Kríst nyə á zə yə, zə cé búud bí kú bísh Zembî wá. ⁷ Muud cugé nə ηkul mpu magulə ná a yə jilá má tətəlí muud; muud ji nə ηkul yə jilá mə múúd jí fwámé múúd yéd. ⁸ Zembî nywáá ηgə yida lwágulə ná á cɛel sâ. Ndəm á cɛelí jɔɔŋg nyí ná Kríst nyə á zə yə jilá jísúd sá njúl ná ósól ɔ *mísám. ⁹ Nkámúsá ná Yésus fwó sá ntó sá njúl osól ɔ mísám, ηkəmusa nə ja mácií mé má má sá ná Zembî cíg ná sá bí otútəlí ɔ búúd ga; ηgaá nə nyə é ka sá ná sá fáámugí nə mpimbə má Zembî í ηgə zə yí? ¹⁰ Zembî nyə á nti mwân yé zə yə shú ná shwiy dé í sáág ηkwambulə mpédúgá sánŋη. Nkámúsá ná á fwó sá ntó ja sá á bə mizhízhíη myé yí, ηkəmusa nə ja sánŋη mú mpwogé ga. Nyə e bá yə sá cug nəcé Kríst ηgə cugə. ¹¹ Jêsh námá dí cí. Sá búsə nə milúu ná sáη nə Zembî shú má Cwámba wúsú Yésus-Kríst muud nyə á má zə sá ná sánŋη Zembî bág mpwogé jaá gaád yé.

Yésus jî Adam ábɛê

¹² Sâ má ηgə cɛel ci yí jí ná *sám í á zə shí mishwun nəcé muud ηgwûd, sám wɔɔŋgú mú julə shwiy; shwiy mú kala nə búúd bêsh, nəcé buud bêsh wá bwá á sá sám. ¹³ Shúshwóógú ná Zembî zág yə Moyîz

---

5:5 8.39; Sôm 22.6; Heb 6.19   5:6 1Pr 3.18   5:8 Yuá 3.16   5:9 1.18; 1Te 1.10   5:10 2Kr 5.18-20; Kol 1.20-22   5:11 8.31   5:12 Mət 2.17; 3.19; Rom 6.21, 23; 7.9-10   5:13 4.15

mæcɛɛ, sém í á bwey dɛ bə shí mishwun; nji, Zembî nyə a shígé fwo dɛ lɔ búúd misám nəcɛ mæcɛɛ kú fwo bə. ¹⁴ Nji, té wúlə wəla mə Adam zə wós wəla mə Moyîz í, shwiy í á ngə bii buud bēsh tɔɔ buud bwə á shígé sá mbií sém nda caamúlə mæcɛɛ Adam nyə á caam yí.

Adam nyɛ jisə vuguli mə múúd nyə á jəla nə zə yé. ¹⁵ Sə cúgé nə ηkul yīga íwushí í Adam nə yána mə Zembî. Jí ná, iwushí í Adam muud ηgwûd í á sá ná zhwoɔg buud bwə bwəmag nə shwiy. Mpaam mə Zembî í ntɔ mīnji, yána nyə á yə zhwoɔg buud lúu mə Yésus-Kríst muud ηgwûd yí í bul bə nə mfíí. ¹⁶ Məma salanê jisə mpədúgá sâ Zembî nyə á yə buud mpáam dí yí nə sóólúgú íwushí i múúd ηgwûd í á sá yí. Nəcɛ, sémbýé í á bɛ iwushí i múúd ηgwûd yí í á bə ná muud mə jəlá nə bwəma nə intúgúlí í ayíyáág. Nji, ja búúd bwə mə sá misám nə sâ sâ sâ yí, yána mə Zembî dáá í mə yida sá nə buud bwə bég otátəlí ɔ búúd mísh méd. ¹⁷ Jí ntó, iwushí múúd ηgwûd nyə á wush yí í á sá nə shwiy í kwágag nə buud bēsh. Nji, Zembî mə sá búúd mbíya məma yána lúu mə Yésus-Kríst muud ηgwûd dí; a mə sá bwo mənywa, a sá nə bwə bég otátəlí ɔ búúd. Bwə bá cugə nəcɛ *Kríst, bənôη ka bá bə mící.

¹⁸ Nda í ká bə ná wusúlə múúd ηgwûd nyə á wush yí í á sá nə buud bēsh bwə bég nə intúgúlí ná, ntó námə, Zembî nyə ci nə buud bēsh básə otátəlí ɔ búúd nəcɛ sóólúgú tútəlí muud ηgwûd nyə á sá yí. ¹⁹ Námə nda búúd bēsh bwə á mə bə ósól ɔ misám nəcɛ sóólúgú málwê múúd ηgwûd nyə a sá yí ná, ntó

5:14 1Kr 15.21-22, 45-49   **5:17** bənôη ka bá bə mící: Mat 19.28; 1Kr 6.2-3; 2Tm 2.12; Mbú 20.4, 6

námá wá zhwog buud bwé bá bə ótútəlí nəc é sóólúgú mágwág múúđ ηgwûđ nyə a sá yí.

²⁰ Zembî nyə á wá *mbwoomb mácεε shú ná iwushí í mpyáánzúg. Ná ndεé, kúl sém í á mpyáánz yí, mpaam má Zembî í á nyingə mpyáánz ntɔ́ íwushî.

²¹ Mpaam má Zembî í á mpyáánz ntɔ́ íwushî shú ná, nda sém í á ηgə jwɔ́, í dúgá sá ná buud bwé bwámag nə shwiy ná, mpaam má Zembî í jwɔ́g ja gaád, ηgá sá ná buud bwé bág otútəlí ɔ́ búúđ; ná ndεé, sá mú nə ηkul jee lág cug á kandugə kandugə lúu má Cwámba wúsú Yésus-Krîst dî.

6

Sá búsa mimbimbə shú sâ í dúgyá nə misám yí

¹ Shé kág ci ná ji? Ye shé má jəlá nə ηgə kə nə *misám shwóg nə shwóg shú ná Zembî ηgəg nə bul nyingə sá shé mpaam? ² Mbô! Í ajáláyé nə bə ntó! Shé á má yə, shwiy dɔɔηg í á má sá ná shé béégyág nə misám; shé é ka nyingə ηgə cugə misámúđ na ntədele? ³ Ngaá bi mə mpú ná sá bêsh buud sá á ηgə duwan tâη buud ɔ́ Yésus wá, sá á má yə námá nduwán wɔɔηgúđ? ⁴ Ntó ji ná duwanúlə sá á duwan yí, sá á yə, sánđη Yésus sá mú dɔw. Ntó má ké ná, nda ηkúl áyíyáág má Sóóηgú í á gwûmushi nyə ná, shé má jəlá nə ka cugə cug ágúgwáan. ⁵ Nəc é ná, ηkí sá má ci ná shwiy dé í músə shwiy dúsú, gwúmúlə yé í é bə námá gwúmúlə wúsú. ⁶ Shé kágá mpu ná mbií búúđ shé á də fwo bə yí í á bə mbádúgá nə *Krîst ja nyə á yə kwolós dí yí. Í á s̄y ntó shú ná ηkul misám mí

5:20 4.15   **5:21** 6.23   **6:1** 3.5-8, 31; 5.20   **6:2** 6.6; 7.4   **6:3**
Gal 3.27; Kol 2.12; Tit 3.5; 1Pr 3.21; Mat 28.19   **6:4** 2Kr 5.14-15,
17; Gal 6.15; Kol 3.1-5, 10   **6:5** Flp 3.10-11   **6:6** Gal 5.24

á du bæ nə ndí shédí mílâm dí yí í shínúg kandugə, shé wúg mənýámá má mísámúđ. ⁷ Mpuḡá ná muud má yə yé, mísám mí ányíngáyé ná jwú nə nyə. ⁸ Nda sənôḡ Krîst sá á yə ná, sá má tédúgá ná sənôḡ sá é cugə námá. ⁹ Sá má mpú ná nji Krîst nyə a gwûm yí, nyə abúle ná nyingə yə, shwiy í cúgé ná nə ñkul bii nyə. ¹⁰ Shwiy nyə á yə yí í á sá ná a béégyág nə mísám ja ngwúd á kandugə; cug á ngó cugə yí jisə shú má Zembî. ¹¹ Námá mbií ngwúd wəḡḡgú, bi má jəlá nə ḡwa bímfwó ná bi á má yə, shwiy dəḡḡg í á má sá ná bi béégyág nə mísám; nji bí ka ḡgə cugə shú má Zembî, kwonj má Yésus-Krîst dí.

¹² Sám í á jəláyé ná nə nyingə jwú ná mənýúúl mán má bá yə mání; mbô, *sám í á jəláyé ná nə sá ná bi dúg ḡgə bɛ iyéesh ya mənýúúl mán. ¹³ Kúgá ná du balan nə ikúl í nyúúl bín du sá olíngɛ námə nda bí bí ná məlwaá má mísám. Yidagá yə Zembî mənýúúl mán nəcé bi a shí yə, ná ndéé bi mú gwûm. Ntó, balanugá nə ikúl í nyúúl bín dúlə sá ótútəlî. ¹⁴ Sám í abúlé ná nyingə jwú nə bî; nəcé bí cugé ná íjwûga í məcəđ, bi búsə mpáam má Zembî dí.

Sá búsə mikwám mí cug á tútəlî

¹⁵ Ntó wá jí? Sá sáág *mísám nəcé sá músə mpáam má Zembî dí, kú ná bæ íjwûga í məcəđ dí? Mbô! Í ajəláyé nə bæ ntó! ¹⁶ Nḡáá bi mə mpú ná bí má ká yə múúd mənýúúl ná bi é du sá nyə məgwág, bí shwal bæ məlwaá mé? Bi búsə məlwaá má múúd bí má sá mágwág nə ndí yé. Bí má ká bæ məlwaá má mísám, mísám mí kwaamb bí shwiy; bí má ká bæ

6:9 Mis 2.27; Heb 9.25-28; 1Pr 3.18   **6:11** Gal 2.19; 1Pr 2.24

6:12 12.1   **6:14** 5.2; Gal 5.18; 1Yn 3.6   **6:15** 6.1   **6:16** Yuá 8.34; 2Pr 2.19

məlwaa mə Zembî, Zembî ci ná bí bí otútəlí ɔ búud. ¹⁷ Akíba nə Zembî nəcé yág íí, bí á dɛ bə məlwaa mə cug mísəm; nji ja gaád íí, bí a mə kənd mílâm mín myêsh njígúlá í ngó jíígulow buud bēsh yííd, njígúlá bí á lóg yí. ¹⁸ Bí a mə shwub nə misəm, bí músə məlwaa mə cug otútəlí. ¹⁹ Mə lás ná zhizhe lásúlə á buud nəcé bí ádé ləel gwág. Mwôw mə mpás íí, bí á dɛ balan nə ikúl í nyúúl bín dɛ cugə nda məlwaá mə mísólúgú mí áduđanā, məlwaá mə cug á kú bish máccɛɛ; zhúgúlā a cínɔŋgú í á bə ná bí á dɛ sá Zembî məlwə. Jaá gaád íí, ságá ná ikúl í nyúúl bín í bég məlwaá mə cug otútəlí; zhúgúlā a cínɔŋgú í é bə ná bí é ngə cugə cug Zembî mə gwág nywa yí. ²⁰ Mpugá ná ja bí á dɛ bə məlwaá mə mísəm yí, í áshígé dɛ bə bí yímbəlí ná bí kəndug milâm otútəlí dî. ²¹ Wáyé mfií bí á bə nə ndí ja jɔɔŋg yí? Ngaá bí mú dɛ gwág mísólúgú mín shwôn, nəcé mí á dɛ bə myɔɔŋg mí kənd múud nji shwiy dí myá? ²² Ká jaá ga, nda Zembî mə yíl bí mányámá mə mísə múd sá ná bí bég məlwaá mé ná, bí mú ngə cugə cug á gwág nywa yí, bí mú námə nə cug á kandugə kandugə. ²³ Haaw, sém í kwaamb múud shwiy, nji Zembî nywáá mə yé múud cug á kandugə kandugə mpáam nyéd; a yáná gwo kwon mə Cwamba wúsú *Kříst Yésus dî.

7

Sá ngə sêy nə Zembî mbií ágúgwáan

¹ Bwaanɔ, ja mə ngó lás nə bí yí, mə mpú ná mə ngə lás nə buud bwé mpú máccɛɛ wá. Ngaá bí mə mpú ná máccɛɛ mə dɛ jwú nə muud nji ja múúd ngó ná cugə

yí? ²Nda mudá, ηkúmba cεε í ηgə laad nyə nə ηgwúm yé té wêsh ηgwúm ηgə ná cugə yí. Nji, ηgwúm mə ká yə, cεε dəəηgú kú ná bii mudá. ³Ntó ji nó, mudá mə ká ntə wúl njów báád ηgwúm ná nə mísh íí, bwə jəw nyə nə mudá minəəmb. Nji, ηkí ηgwúm mə yə, cεε kú ná nyiηgə bii mudá; á ká ntə wúl njów báád íí, a kú bə mudá minəəmb.

⁴Bwaanη, jí námə mbií ηgwûd wəəηgú shú dún, bi músə buud ə *Kríst, sá jəəηg í á mə sá nə bi bəg mimbimbə shú sâ í dúgyá nə məcεε yí. Bi á mə ntə məbwê mə múud shúsúd, múúd nyə a gwúm yé. Í á s̄y ntó shú nə shé wúmáη Zembî mpumá*. ⁵Nəcə, ja shé á ηgə ná bε iyéesh í cug múúd yí, məcεε mə á də shwambulə bów-bəw iyéesh bísú. Bów-bəw iyéesh bísú byəəηgú wə í á də ηgə s̄y sádí íkúl í nyúúlúd, mpúmá a cínəηg nyə á bə nji shwiy. ⁶Jaá ga, shé mú mimbimbə shú sâ í dúgyá nə məcεε mə á də bii shé mikwám má; ntó, shé mə wú mikwám myəəηgúd. Shé mú məlwaaá mə Zembî mbií ágúgwáan Nkεηkε Shíshim ηgə lwágulə shé yí, kú ná bə mbií á yág shé á ηgə bε məcεε nda másə cilyá ná.

Ká məcεε mə ηgə kwínd ji

⁷Shé kág ci nó ji? Məcεε mə mə yidá bə *sám? Mbô! Í cugé nə ηkul bə ntó! Nji, məcεε mə á mbâm bə kú bə, mə a shígé nywá mpu sâ bwə jəw nə sám yí. Nəcə, cεε í á mbâm bə kú ci nə mə ná: «Ci wo kú w̄hmb sâ ηkán», mə a shígé nywá mpu sâ bwə jəw nə iw̄hmbúg yí. ⁸Sám í á ηwa zhíí na mpéndí nííd, í

7:2 1Kr 7.39   **7:4** 6.4; Gal 2.19   * **7:4** Mpumá nyəəηg wə misólúgá.   **7:5** 6.21   **7:6** 6.7; 8.2-4; 2Kr 3.6   **7:7** 4.15   **7:7** Mbá 5.21; Mət 2.16-17; 3.6   **7:8** 1Kr 15.56

mú sá ná mə téédúg ηgólə wímb isâ mimbii mimbii. Mæcɛɛ mə ká bə kú bə, sám mə yə. ⁹ Té wêsh mə á ηgə ná bə kú mpu mǎcɛɛ yí, mə á ηgə cugə. Ká, nji mə á ka zə mpu mpándí yí, sám mú bân lúu, ¹⁰ mɛɛ mú yə. Mpándí í á bə ná í kwáámbug mə cug yí, í mú yidá kwaamb mə shwiy. ¹¹ Nəcə, sám í á ηwa zhií mpándíd, í mú jwáηgulə mə ná ndéé í mú gwíílya mə.

¹² Sâ ηgwúdâ, mæcɛɛ máá mǎsə ηkɛηkɛ sâ, sâ mǎcɛɛ mə ηgə jii yí í njúl námə ηkɛηkɛ sâ, í njúl tátálí, ηkí nywa. ¹³ Ká, ye sâ ányunywaâ í mə yida bə sâ shwiy shú dáamó? Mbô! Í cúgé ntó! Jí ná sám í á yida ηwa zhií sâ ányunywaâ dí ná í zó gwíílya mə; ntó, mpándí í mú sá ná sám í mpúyúg, í mpúg námə nyín ná wúsə mbíya bów-bôw sâ.

Cug mísám í dɛ wá múud mǎnyámád

¹⁴ Haaw. Sə mə mpú ná mæcɛɛ mǎsə sâ á *shíshim, mɛɛ mə ηgə ná bɛ iyéesh í cug múud, mə ji kwám á *mísám. ¹⁵ Sâ gwáméfwó mə ηgə sá yí, mə aηgê nə wámbulə gwo. Mə aηgê nə sá sâ mə céél sá yí, nji sâ mə ηgə mpii yí, gwó wó mə sá yí. ¹⁶ Nda jí ka bə ná sâ mə ηgə sá yí mə aηgê nə cɛel gwo ná, mə mə ka dúg ná mæcɛɛ mǎsə jɔjɔ sâ. ¹⁷ Ntó, mɛɛ ná dí ηgə sá isâ mə ηgə sá yí, jísə sám í njúl mə nyúúlád yí. ¹⁸ Mə mpú bábálé nə ηkul mə sá mǎnywa yí í cúgé cug múúd jámud. Yéesh nə yéesh jâη wó mə jí nə ηkul gwág yí; nji, kú nə ηkul mə sá mǎnywa mə ηgə cɛel sá má. ¹⁹ Ntó jí ná, mǎnywa mə céél sá má, mə asáyé mwo; nji məbôw mə acéélé sá má, mə yidá mpu sá

mwo. ²⁰ Nda jí ka bæ ná mæ ɲgə sá sâ má acéélé yí ná, mæ dí ɲgə sá isâ, jisə sém í njúl mæ nyúúléd yí.

²¹ Mæ má ka kwey ná nyúl ɲkúl nyísə mádí cugud; ɲkul nyɔɔɲg wə í dɛ sá ná, ja jêsh má céél sá mánywa yí, mæ yida sá mæbôw, ²² í njúl ná mæ ɲgə gwág nywa mæcɛɛ má Zembî mádí lâm dí cwû. ²³ Nji mæ má kwey ná nyúl ɲkúl nyísə mæ nyúúléd í ɲgə lumbali nə isâ téduga wâm í ɲgə magulə yí. Nkul nyɔɔɲg í ɲgə sá ná mæ bəg kwám á ɲkul mísém mí nə ndí mádí íkúl í nyúúléd yí. ²⁴ A ɲkúɲkwónjálə mæ e! Nyúúl ga í ɲgə kə nə mæ shwiyud. Zə e bá yíl mæ mága mányámád e? ²⁵ Yé Zembî, akíba nə wo kwonj mæ Cwámba wúsú Yésus-Kríst dî!

Í mú ja gaád ná, fəg nyâm í ɲgə sá ná mæ bəg lwaá lú mácɛɛ má Zembî, iyéesh byâm byâɲ í ɲgə sá ná mæ bəg lwaá lú ɲkul mísém mí nə ndí yí.

8

Shíshim má Zembî wə ɲgə kyey nə mbúgula

¹ Ntó, jaá ga dí, buud bwə mú buud ó *Kríst Yésus wá bwə anyíngáyé ná kwo bwəma nə intágúlí í *mísém. ² Nkul Nkɛɲkɛ Shíshim jí nə ndí yí í má yíl wo mányámá má mísémád, wo abúlé ná kwo yə shwiy lú mísém, nəcə ɲkul nyɔɔɲg wə í dɛ yə múud mæ Kríst Yésus cug. ³ Mæcɛɛ má Moyîz má á shígé bæ nə ɲkul sâ ntó nəcə cug múúd í cúgé nə ɲkul bɛ mwo. Nji, Zembî nyə a shí sâ; nyə á nti Mwân yé zə jímbal búúd misém. Mwân mú zə ɲwa nyúúl búúd ɔ misém bí nə ndí yí, ná ndéé Zembî mú yə nyúúl nyɔɔɲgú

intúgúlí í mísám. ⁴ Nyə á sâ ntó shú ná shé bág nə ɲkul mə bɛ ótátalí bēsh mácɛɛ mə ɲgá jii wá, ná ndéé iyéesh í cug múúd ná dí í é ɲgə kyey nə shé, í é bə ɲkɛɲkɛ Shíshim.

⁵ Buud iyéesh í cug múúd í ɲgá kyey nə ndí wá, isâ í cug múúd wá bāɲ bwá də tâl shwóg yí. Bəɲɲ ɲkɛɲkɛ Shíshim ɲgá kyey nə ndí wá, bwá də tâl isâ í Shíshim shwóg. ⁶ Mpugá ná muud mə bɛ iyéesh í cug múúd yé, məshíné mé mäsə ɲji shwiy*, í njúl ná muud mə bɛ iyéesh í ɲkɛɲkɛ Shíshim yé, məshíné mé mäsə cug, nyə é cugə ná shɛɛ. ⁷ Nəcə wálə lúú iyéesh í cug múúd dí wúsə ifamuga ɲgólə fəm Zembî; í aɲgê nə sá mácɛɛ mə Zembî məgwág, í cugé námá nə ɲkul bwelə sâ mwo məgwág. ⁸ Buud bwá ɲgá bɛ iyéesh í cug múúd wá bwá cugé nə ɲkul nywa Zembî lámád.

⁹ Ká bi bá bi aɲgê ná bɛ iyéesh í cug múúd, bi mú ɲgə bɛ ɲkɛɲkɛ Shíshim, nəcə a njul bí mányúúlád. Muud cugé nə Shíshim mə Krîst yé, cugé múúd mə Krîst. ¹⁰ ɲji, nda jí ná Krîst njul bí mányúúlád ná, mányúúl mán mə é tɛem ɲgə yə nəcə misám, *mishíshim mín mí é ɲgə ɲwa cug† nəcə Zembî nyə a mə ci ná bí músə ótátalí ɔ búúd. ¹¹ ɲkí bi bí nə Shíshim mə Zembî muud nyə a gwûmushi Yésus yé, mpugá ná nyə e bá námá sá ná Shíshim yé wəɲgú í gwûmushíg mányúúl mán mâ shwiy mání.

¹² Nda jí ntó ná, bwaɲɲ, mpugá ná shé básə nə mpwálá, ɲji kú bə mpwálá ná shé ɲgóg nə nyiɲgə bɛ

8:4 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25   **8:6** 6.21; Gal 6.8   * **8:6** 8.6
 Wa, shwiy dásə béégyálə nə Zembî, kú bə zhizhe shwiy sá mə mpú
 yí.   **8:9** 1Kr 3.16   **8:10** Gal 2.20; 1Yn 3.24   † **8:10** 8.10 Ból
 bwá ɲgə ci ná: «Shíshim mə Zembî ɲgá yə bí cug».   **8:11** 2Kr 4.14
8:12 6.18

iyéesh í cug múúd. ¹³ Nacé, bí má ká ngə bɛ iyéesh í cug múúd íí, bí mə bá yə; bí má ká yida ngə sá ná Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim ngəg nə gwíflya misóólágú mányúúł má dɛ sá myá, bí bá cugə. ¹⁴ Mpugá ná buud bēsh Shíshim má Zembî ngə kyey nə ndí wá, bwó wə búsə bwân ó Zembî. ¹⁵ Nacé, Shíshim bí á lóg yí í cugé *shíshim í sá ná bí bág məlwaá, bí nyiŋgə ngə cugə cug ífwaas yí. Bí á yida lóg Shíshim í sá ná bí bág bwân ó Zembî yí; Shíshim wəŋg í yó shé ŋkul ná shé kímúg ná: «Abba†, Dâ!» ¹⁶ Nkɛ̀nkɛ̀ Shíshim nyəmfwó ngə námá lwágulə *mishíshim míshé ná shé búsə bwân ó Zembî búbálé. ¹⁷ Nda jí ná shé búsə bwân ó Zembî ná, shé búsə námá nə kəwŋ wə Zembî. Shénŋh Kríst shé má bá kəwula mákəw, ŋkí shé ngə námá kəwula micúŋ myé. Shé ngə kəwula micúŋ myé shú ná shénŋh bēsh bág ŋkəŋəwa mánkəŋəwa mé.

Milwaná myâ mwəw má ngə zə má

¹⁸ Jugúlə shé ngə jug mwów mága dí yí í cugé təw sá ja má tédúgá bímbí Zembî mə bá sá ná shé ŋkəŋəwag yí. ¹⁹ Nacé, Zembî mə bá zə sá ná buud búsə bwân bé wá bwə mpúyúg. Ná ndeé, isâ byēsh Zembî nyə á té yí í ngə bwánd sá jəŋgú nə milâm ná jig-jig. ²⁰ Nji, ja gaád íí, mósól mánkul má ngə lwáfulə isâ byəŋg ná í ngəg nə bɛ cug á kú nə shwóg kú nə shug. Isâ byəŋg dí í á vāŋ ná í ké biil mánkul məŋgúđ, Zembî wə nyə a nyasulə byo cínəŋg. Nji, isâ byəŋg byēsh í ngə bwánd nə búgə ná ²¹ dúł

8:13 Gal 6.8; Ifz 4.22-24   **8:14** 1Yn 2.29–3.1   **8:15** Mak 14.36; Gal 4.5-7   † **8:15** Abba: Ciyá ni í kə ná Dâ.   **8:17** 5.12; Gal 4.7; Flp 3.10-11   § **8:17** Kəw á jəjə isâ Zembî nyə á kwəməsa shú bwân bé yí.   **8:18** 2Kr 4.17   **8:19** Kol 3.4; 1Yn 3.2   **8:20** Mət 3.17-19

jwówád Zembî mæ bá yîl byo lwéfúli jœŋgád, næcé lwéfúli jœŋg í ñgæ caam. Ja Zembî mæ bá yîl byo cínœŋg yí, í bá ka lág cug falí bwân ó Zembî bwé ñgá cugæ yí næ mæŋkænæwa bwé ñgá ñkænæwa má.

²² Sá má mpú ná, zæ wóós kíkídíga, isâ byêsh Zembî nyæ a té yí í ñgæ ná jug, ñgæ leegya nda mudá ñgá kwiý minú ná a zó byá yé. ²³ Í cúgé námá ñji isâ byœŋgú; tœ sá bœŋg Zembî nyæ a má yæ Shíshim yé tâŋ mækagulá wá, sá ñgæ námá leegya ñgélæ bwánd fwála Zembî mæ bá zæ tâl sá cé bwân bé dí yí, fwála á bá námá zæ yîl mányúúl mósú mányámád yí. ²⁴ Næcé, Zembî nyæ a má cug sá, ñji sâ jœŋg í afwóyé ná nyîn, sá ñgæ ná bwánd bwándúg næ búgá. Sâ múúd ñgé bwánd næ búgá yí, á ká dúg gwo, ye nyæ é kwo ná bwánd? ²⁵ Nda jí ná, sâ sá aŋgê næ dúg yí, sá ñgæ bwánd gwo næ búgá ná, sá ñgæ bwánd gwo næ jísów.

²⁶ Námá mbií ñgwúd wœŋgú, Ñkêŋkê Shíshim ñgæ námá kwíínd sá tag dúsúd; sá ádé mpu sâ í jíí ná sá gwáámbúg Zembî májægula mósúd yí. Ñji, Ñkêŋkê Shíshim nyæmfwó má ðu jægula shú dúsú, ðu leegya mbií míleegya íciyá í lósú bísú í cúgé næ ñkul féég yí.

²⁷ Zembî nywáá muud má ðu bigas isâ í lâm yé, á ðu mpu isâ Ñkêŋkê Shíshim má ðu gwáámb cínœŋg yí; næcé Ñkêŋkê Shíshim ñgæ jægula shú óbúgula námá nda Zembî mæ jíí ná.

Zembî ji cugye

²⁸ Sá má mpú ntâg ná Zembî má ðu sá sâ jêsh í shúgúlág ñkí nywa shú búúd bwé céel nyæ wá, buud nyæ á jôw téduga yéd wá. ²⁹ Næcé, buud Zembî nyæ

8:23 2Kr 5.2-5; Ifz 4.30   **8:24** 2Kr 5.7; Heb 11.1   **8:25** 2Kr 4.18

8:27 Sôm 139.1   **8:28** Zhb 2.10; Ifz 1.11   **8:29** Kol 1.18; Heb

á bwey fwo tééd mpu wá, nyə á bwey féésh bwo ná bwə bɛ́ɛlag Mwân yé, Mwân yé bág cúmbá á zhwog omínyɔ́ɔ́. ³⁰ Buud nyə á bwey féésh ntó wá, bwó wə nyə á jôw wá; buud nyə á jôw wá, bwó wə nyə á ci ná búsa otátəlí ɔ́ búúd wá; buud nyə á ci ná otátəlí ɔ́ búúd wá, bwó wə nyə á yə gúmbá wá.

Sâ cùgɛ̀ nə ɲkul yîl shé cɛ̀lí má Zembî dî

³¹ Shé kág ná nyiɲgə ci ná jî? ɲkí Zembî ɲgə kyem sâ, zó jî nə ɲkul nyiɲgə lúmbəli nə sá? ³² Nyə a shígé jagulə fwámé Mwán yé, nyə a kɛenzh nyə shú dúsú. A tééd fwo kɛenzh Mwân yé, ɲgaá ná nyə é kwádələ yə sá isâ byêsh ashwâ? ³³ Zó jî nə ɲkul shwəman búúd Zembî má féésh wá? ɲgaá Zembî nywáá nyə a má bwey ci ná búsa otátəlí ɔ́ búúd? ³⁴ Zó jî nə ɲkul sámb bwo lósú? ɲgaá Yésus nyə a shí yə; bul nyiɲgə bə ná, nyə a shí gwôm, a njul Zembî dí mbwə məncwôm, a ɲgə jəgula shú dúsú. ³⁵ Jî jî nə ɲkul sá ná sá béégyág nə cɛ̀lí Zembî ɲgə cɛ̀l sá yí? Ye *incwaw í ntəg, ye yágúwó, ye cúwəlí, ye zha, ye məbúwa, ye isâ í áwuwaguwə, ye shwiy ná bwə gwú sá? ³⁶ ɲgaá jî cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Shwiy í ɲgə wáámb sá jwów dêsh nəcé wo.

Bwə dúg sá nji nda itəw

bwə ɲkág nə ndî ná bwə ká cígə yí.

³⁷ Nji, sá ɲgə jág bul ntə isâ íni byêsh. Nəcé muud ɲgə cɛ̀l sá yé ɲgə sá ná sá ɲgəg nə ntə. ³⁸ Mɛɛ mə ɲgə ntəg mpu búbálé ná gúl sâ cùgɛ̀ nə ɲkul béég sá nə cɛ̀lí Zembî ɲgə cɛ̀l sá yí: təw shwiy, təw cug, təw

8:30 1.7; 5.2; 2Te 2.13-14   **8:31** Iza 50.8-9   **8:31** Sôm 118.6

8:32 5.8; Yuá 3.16   **8:34** 4.25; Mis 2.33; Heb 7.25; 1Yn 2.1   **8:35** 2Kr 5.14   **8:36** Sôm 44.23; 2Kr 4.11   **8:37** 1Yn 5.4-5   **8:38** Ifz 1.21; 1Kr 3.22; 15.24; 1Pr 3.22

*wæéngales, taw isâ í ngé wá buud mányámád yí, taw cug ga, taw jwæng zág yí, taw isâ í ngé ntɔ buud nkul yí, ³⁹ taw mænkul mâ gwôw, taw mæwng mâ shí, taw gúl sâ Zembî nyə a té yí, kú nə taw sâ jí nə nkul béég sá nə cælí Zembî ngé cæel sá kwonj mə Cwám̄ba wúsú *Kríst Yésus dí yí.

9

Izəɾəyɛl ji féeshá má Zembî

¹ Námá nda má jí múúd má *Kríst ná, búbálé wá má zá lás éga, mə abwíngé ijóó; lâm wâm Nkɛŋkɛ Shíshim ngé kyey nə ndí yí í ngə magulə ntó. ² Mə ngə ci fwámé ci ná lâm cúgé bwɛɛ bə mə ná shɛɛ, mə jí nə məma məcəy mə lâm má ngé kə nji shwóg nə shwóg. ³ Mə jí námá nə nkul jee magulə ná məméfwo bég nə məzhúngúlú, ná mə wá yidag béégya nə Kríst shú bwááŋg wá kúl búúd má á zə byɛl byélé á shí ga yí. ⁴ Bwá, bag ó *Izəɾəyɛl, Zembî nyə á ŋwa bwo tãŋ bwân bé, a yə bwo mæŋkənwə mé, a sá isɔ nə bwo, a yə bwo məcəɛ mé, a yə bwo zhií ná bwá dúg yə nyə gúmá, a kaag bwo mæŋkaagó mé. ⁵ Bwá wá bí nə ímpáám̄bó í á fwɔ ibɛɛnd, mpwɔŋ buud nyánúđ wá Kríst nyə á zə byɛl byélé á shí ga yé, nyə, Zembî mə ntɔ sâ jêsh yé, á jəla nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

⁶ Ntó cugé ná ŋkaagó má Zembî í á má yə íyíy-yíy, mbô. Í yidá bə ná, mpwɔŋ buud Izəɾəyɛl nyêsh dí

8:39 5.5; Yuá 3.16; 2Kr 13.13; Ifz 1.4; 2.4; 1Te 1.4; 2Te 2.16   **9:2** MmN 32.32   **9:4** bag ó Izəɾəyɛl: MmN 4.22; Ozê 11.1 gúmá: MmN 16.10; 24.16-17; 40.34-35 isɔ: Mæt 17.7; MmN 24.7-8 məcəɛ: MmN 20–24 mæŋkaagó: 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14   **9:5** 15.8; MmN 3.6, 15 Kríst: Mat 1.1; Rom 1.3-4   **9:6** 3.3-4; 2.28-29

nyísá fwámé Izurayêl; ⁷ nyêsh tɛɛm námá bæ mpwɔŋ buud má *Aburaham, nyêsh dí nyí fwámé bwân bé. Nəcə Zembî nyə á ci nə Aburaham ná: «Wó *Izaag wó mpwɔŋ buud má á kaag wo í bá zhu yé.» ⁸ Ntó má ké ná, bwân múúd mə byá nə yéesh jé á muud wá, bwó dí búśá bwân ó Zembî; bɔɔŋg á byá nə ŋkaagə má Zembî wá, bwó wə búśá nyə fwámé bwân. ⁹ Nəcə Zembî nyə á kaag ná: «Mə bá nyingə zə námá mbii fwálá gaád, *Sara mú bá bæ nə mwámudúm.»

¹⁰ Í cúgé námá nji bímbí má ŋgə ci ni. Gúl sâ í á bæ ná, Rəbéka bá mpááməbá jísú Izaag bwó mú bæ nə bum lu məwáás. ¹¹ Í á ka bæ, bwân kú fwo byêl, bwó kú fwo sá tɔə mánywa tɔə məbôw, Zembî mú sá ná tédúgá yé í bwəmag. Nəcə tédúgá yé í də bæ nji nda nyáméfwó mə féesh ná. ¹² A də féesh múúd, kú bæ ná muud nyə ámə fwo sá mísóólúgú, nji muud á céel jôw yé, a jôw. Ntó, nyə á ci nə Rəbéka ná: «Mwân acúmbâ mə bá bæ mwân á ntombú lwaá.» ¹³ Gwə wó jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Mə á cɛel *Yákwab, mə mpii Iso».

Zembî cugé nə olíŋgî

¹⁴ Ntó má ké ná jì? Ná Zembî jì nə olíŋgî? Mbô! Í cúgé ntó! ¹⁵ Mpugá ná nyə á ci nə Moyíz ná: «Nyɔɔŋg má é cɛel gwág ŋkúnkwónjálə yé, mə gwág; nyɔɔŋg má é cɛel gwág cey lámúd yé, mə gwág.» ¹⁶ Ntó jì nə Zembî má də féesh múúd nə lâm íŋkúnkwɔŋ, kú bæ nəcə muud bálə nə yéesh, ŋkí ntâg nə muud bulúlə yímə. ¹⁷ Sá jɔɔŋg wó jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná

9:7 Mət 21.12; Mat 3.9   **9:8** Gal 3.7; 4.23   **9:9** Mət 18.10, 14

9:10 Mət 25.21-23; Rom 11.6   **9:13** Mal 1.2-3   **9:14** 3.5; Mbá

32.4   **9:15** MmN 33.19; Mat 20.1-15   **9:16** Ifz 2.8   **9:17** MmN

9.16

Zembî nyə á ci nə Farawôŋ ná, «Mə a tâl wo ɲjwú-buud shú ná mə lwóyá ɲkûl nyâm wódí, jíné dâm jwóg shí nyêsh.» ¹⁸ Ntó ji ná Zembî má du sá ná, muud á céél gwág ɲkúɲkwónúla yé, a gwág; nyɔɔŋg á céél sá ná a bóg nə núŋ yé, a sâ.

Zembî ji fãlî nyádí míféeshád

¹⁹ Wo é ci na ná: «Ká nəc é jí Zembî mə nyíngá du jum búúd yí? Nəc é, zó jí nə ɲkul lal lúu nə cigúlá Zembî má ɲwa yí?» ²⁰ Eéékýé, yé mwâ muud! Wo wá zó ná wó kaad nə Zembî? Ye mpɪi nyí nə ɲkul ci nə muud nyə ámə mə nyə yé ná: «Nəc é jí wo ámə mə mə ntúga yí?» ²¹ ɲkí ntâg ná ye məɔl məmpɪi cugé nə zhíí ná a mэг isâ í gúmá, mə námá zhizhe ísâ nə yagá jé ɲgwúd nə ɲgwúd?

²² Zembî nyə á cɛel lwóya mpimbə jé nə ɲkul nyé; ɲji, buud í á bə ná a jáŋguləg nə zhwuŋá wá, nyə á yida jísəw bwo kú lámusa. ²³ Nyə a jísəw bwo ntó shú ná buud á gwág cey lámúd wá bwó mpúg bímbí á jí nə milwané yí, bwó buud nyə á bwey kwəmsa ná a bá yé milwané myɔɔŋg wá. ²⁴ Buud bɔɔŋgá, jísə sá buud nyə á jôw wá. Nyə á jôw ntâg sá, kú bə ɲji wúla *Oyúden dí, nyə a jôw námá buud íkúl ishúsád.

²⁵ Jí námá nda nyə á ci kálaad má Ozê dí ná; ná:

Kúl búúd í á shígé bə kúl jâm yí,
mə bá jôw gwo ná kúl jâm;
buud má á shígé bul cɛel wá,
mə jôw bwo nə wəabábə.

²⁶ Námá kúkúl nyə á ci nə bwo ná:

bí cugé kúl jâm yí,

9:18 MmN 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pr 2.8   **9:20** Iza 29.16; 45.9

9:21 Zhe 18.6; 2Tm 2.20   **9:22** 2.4, 8   **9:23** 5.2   **9:24** 1.16;

10.12   **9:25** Ozê 2.23; 1Pr 2.10   **9:26** Ozê 1.10

bwé bá jêw bwo cínəŋg ná

bwân ó Zembî á kuwô.

²⁷ Izayí nyə a shí námá bwú ηkúgú shú *Izəɾəyêl ná:

Buud ɔ Izəɾəyêl tɛem bulya nda shɛ á mâŋ,

Zembî mə bá cug nji búbaalê.

²⁸ Nəcə, Zembî mə bá sá sóólúgú nyə á ci yí

wa shí gaád; a bá casulə wə ná máŋ kú bwánd.

²⁹ Jí námá nda Izayí nyə á bwey ci ná, ná:

nda nəcé Cwámba á ηkul nyêsh

lúgólə sá búbaalé bwân,

ηki sá á má zə bə nda Sódóm,

námá nda Gomor.

³⁰ Shé kág ci na ná jî? Shé má ci ná ikúl í cúgé

Oyúden yí, í á shígé ηgə sɔ zhíí ná Zembî cíg ná básə

otútəlí ɔ búúd; nji, Zembî má ci ná básə otútəlí ɔ búúd

nəcə bwé jéégúlə míkwon wə Yésus. ³¹ Ká Oyúden

bâŋ bwé á ηgə sɔ ná bwé bá otútəlí nə baagulələ

máccɛ; nji, bwé áshígé bə. ³² Bwé á shígé ka bə otútəlí

nəcə jî? Nəcə bwé á shígé ηgə bwánd ná bwé é bə

otútəlí nəcé jéégúlə kwon wə Yésus. Bwé á ηgə téduga

ná bwé é bə otútəlí nəcé ηgólə sá misóólúgú; bwé á

ka bwíim kwóógú lú mábɔɔgúd, ³³ námá nda jî cilyá

Kálaad Zembî dí ná; ná:

Dugá! Mə má bwíig kwóógú lú mábɔɔgú Siyôn*

kwóógú í é də búlal búúd yí.

Nji, muud mə jéég kwon cínəŋg yé

nyə abúle sámba.

9:27 Iza 10.22-23   **9:29** Iza 1.9   **9:30** 10.20   **9:31** 10.2-3

9:32 4.4-5   **9:33** Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8   * **9:33** Siyôn: Nya

á bə məma mbún bwé á lwɔ ηgwála á Yurúsalem cínəŋg gwów yí.

10

Zembî má cug múúd yêsh mæ búgula yé

¹ Bwaanḡ, mæ ḡgæ bul jii ná Zembî yág *Oyúden cug, gwá wá má jî nyæ májægula mâm dí yí. ² Jí búbálé ná bwá á má mpu wá mílúú ázembî dî, mæ jee námá mpu bwiing ntó. Nji, bwá ḡgæ wá mílúú nda wæancím-ncím, kú mpu ísâ bwá jálá næ mpu yí. ³ Jí ná, bwá ampúyé gwág váál Zembî má dæ sá ná muud bág tútálí yí, bwá á má ka ba nyán zhí shú ná bwá bág otátálí mísh má Zembî dî. Bwá á má yida sá míngáádé næ otátálí ó Zembî. ⁴ Jí ná, iséy mæcæx má á ḡgæ cæel sêy yí, *Krîst wá nyæ á zæ casulæ byo shú ná muud yêsh mæ *búgula yé, Zembî cíg ná a jî tútálí muud.

⁵ Í njúl ná, shú bálæ tútálí næcé mæcæx, Moyíz nyæ á cilæ ná: «Muud yêsh mæ báágúlá mæcæx yé, nyæ é *dúg cug næcé mæcæx.» ⁶ Nji, shú bálæ tútálí muud næcé búgá, cilyá wúsæ ná: «Nda ci wódí lámúd ná: zó má bá bád kæ jonud?» Ntó jî ná wó cæel ná Krîst nyíngæg shulæ. ⁷ «Nda námá bæeg ci ná: zó má bá shulæ kæ mínjîm?» Ngaá Krîst nyæ a shí bwey wú mínjîm? ⁸ Micilyá myáá mí ḡgæ ci ná: «Lán wí wo kúná-kúnæ, wí wódí mpud, wí wódí lámúd». Lán wæḡḡ wá sé ḡgá cúndæ yí, lán í ḡgá jííguli buud búgá yí. ⁹ Jí ná, wó ká lás næ mpu wô ná Yésus jî Cwám̄ba, wo búgula næ lâm wô ná Zembî nyæ a gwûmashi nyæ, wo dúg cug. ¹⁰ Jí ntó. Muud má dæ búgula næ lâm, Zembî mú ci ná a jî tútálí muud; muud lás næ mpu, Zembî mú yæ nyæ cug. ¹¹ Næcé Micilyá mí ḡgæ ci ná: «Muud mæ jéég

10:1 9.1-3   **10:2** Mís 22.3   **10:3** 1.17   **10:4** Gal 3.24-25

10:5 Læv 18.5; Gal 3.12   **10:6** Mbá 30.12-14   **10:9** 1Kr 12.3; Flp 2.11   **10:11** 9.33

kwon nyádí yé nyə abúle sámba.» ¹² Ntó jì ná mwâ Yúden nyə anjê nə salan nə mwâ Gərêk; bēsh bí nə Cwámba ηgwúd. A də bwádan nə buud bēsh bwá jôw nyə wá zhwoɡ zhwoɡ ibwádán. ¹³ Micilyá mí ηgə cì ná: «Muud yēsh mə bá kámb Cwámba yé, a bá dúg cug.»

¹⁴ Ká ntədəlé búúd bwá é kámb Zembî, bwá kú fwo búgula nyə yé? Ntədəlé bwá é búgula, bwá kú fwo gwáduga lán yé yé? Ntədəlé bwá é gwáduga lán yé, kú nə muud mə cúndə yé? ¹⁵ Ntədəlé múúd nyə e cúndə, Zembî kú fwo lwâm nyə yé? Micilyá mí ηgə mpu cì ná: «A m̄n̄ j̄j̄j̄ məkuú ná ndéé məkuú mə búúd bwá ηgə kyey nə j̄j̄j̄ lán wá e!» ¹⁶ Ká, buud bēsh dí bwá á magulə J̄j̄j̄ Kéel. Jí námə nda Izayí nyə á cì ná, ná: «Cwámba e, zó nyə a *magulə lán sá á ηgə kyey nə ndî yé?» ¹⁷ Í njúl ná búgə í də zhu lán múúd mə gwág yíid; lán wəηg wá Kéel má Kríst.

¹⁸ Mə ηgə ka shílá ná: Ye Oyúden bwá á shígé gwág lân wəηgú e? O! Bwá á shí dí gwág í? Nɡaá Micilyá mí ηgə cì ná:

Buud bwá á shí gwág məkál shí ga nyêsh dî;
obwiingye ɔ lân iciyá byán í á shí kə ná ndéé
kə kumə íjumə í shí byêsh dî.

¹⁹ Ká mə nyiηgə námə jî ná: «Ye bag ó *Izərayêl bwá á shígé wámbulə gwág? Bwá á shí yida gwág. Nɡaá ná Moyîz nyə a shí bwey jaaw bwo nda Zembî nyə a lás ná, ná:

Mə bá sá ná bî sáág bóól búúd wú,
í njúl ná bwá cúgə námə fwámé lwon búúd,
Mə sá ná bî fíimug lwon búúd jí kú nə fug yí.

10:12 3.22   **10:13** Zhu 3.5   **10:15** Iza 52.7   **10:16** Iza 53.1;
Yuá 12.38   **10:17** Yuá 17.20   **10:18** Sôm 19.5   **10:19** Mbá
32.21; Rom 11.11

20 Izayí nyə a bále námá lás ná, Zembî má ci ná:
 Buud bwá á shígé ngə sọ mə wá bwá á kwey mə.
 Bəəng bwá á shígé ngə jî mə təə sâ wá,
 mə a sá ná bwá mpúg mə.

21 Nji, shú bag ó Izəɾəyêl, á ci ná Zembî má ci ná:
 Mə má téég məbwə jwôw ncindî ngələ jôw bwo,
 bwá kúl búúd á məlwə, kúl búúd á miŋgáádá.»

11

Zembî nyə a shígé myaas kúl búúd jé

1 Má shílá ná ná, ye Zembî nyə a má myaas kúl búúd jé e? Mbô! Í cúgé ntó! Ngaá mə jî mwân *Izəɾəyêl, mwân á mpwoŋ buud má *Abərahám, bæend mə Bəŋzhamê dí? 2 Zembî nyə amyáásé kúl búúd jé nyə á bwey féesh yí. Ye bi mə jág sâ Mícilyá mí ngə bwiŋg shú má Eli ja nyə á shwáman Izəɾəyêl wá Zembî yí? 3 Ná Eli nyə á ci ná: «Cwámba, bwá má shîn gwú *búúd ɔ mícúndá bwô, bwá shîn caam *wáálatâr bwô; mə má lúg fwó, bwá ngə námá sọ ná bwá gwú mə.» 4 Nji, Zembî nyə á bəsa nə nyə ná ji? Ngaá nyə á ci ná: «Mə á kənd buud otóshin zəŋgbá koogú shú dām məmэфwó, bəŋ bwá á shígé bwele kúd məbwóŋ shí ná bwá yə Baal gúmá.» 5 Námá mbií ngwúdá wəəŋgú, gúl bábaalé buud Zembî nyə a féesh mpáam nyéd yí jí ná ja gaád. 6 Nyə a féesh bwo mpáam nyéd, í á shígé bə nə bwá á fwo sá wúl jə sóólúgú; í ká bə sâ mísóólúgú, mpaam kú ná bə mpaam.

10:20 Iza 65.1; Rom 9.30   **10:21** Iza 65.2   **11:1** Mis 22.30;
 2Kr 11.22; Gal 1.13-14; Flp 3.5   **11:2** 11.29; Sôm 94.14; Zhe 31.37
11:3 10j 19.10, 14, 18   **11:5** 9.27   **11:6** 4.5; Gal 3.18

⁷ Ntó má ké ná jì? Ná sâ bwân wá Izurayêl bwá á ñgə sɔ́ yí, bwá ábííyé gwo; ñjì búbaalé Zembî nyə a féesh yí, gwá wá má bíí gwo. Bóólúgá bân bwá á sá minjáádá ⁸ nómá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná; ná: Zembî nyə a sá ná,

zə wóós múús ñ
bwá bág minjímá,
mísh máñ má bág kú dúg,
məlwə máñ má bág kú gwág.

⁹ Dávid má ci námá ná:
Iseeyá í dæg byáñ í bág bwo láám,
í bág bwo wód, bwá bílúg ná ndeé,
bwá bág lág myəna mí jálá nə bwo myá.

¹⁰ Mísh má bág bwo yídúgú nə yídúgú
ná ndeé bwá ñgəg nə jújufə nda wəancím-ncím;
sáág ná bwá jíg mányámád kú yəwəla.

¹¹ Má shílá ná ná, Ja *Oyúden bwá á sandəla ntáni
yí, ye bwá á búla mbəəgú á kandəgə? Mbô! Í cúgé
ntó! Iwushí byáñ í á má yida sâ ná Zembî cágug
ikúl ishús, á cəg byo shú ná Oyúden bwá sáág wú.

¹² Dəgá, iwushí Oyúden bwá á wush yí í á sá ná
buud ɔ́ shí bwá bígúg; búlúlə bwá á búl yí sá ná ikúl
ishús í bígúg. Ñkáməsá ná í bə ntáni, ñkəmusa nə
ja Oyúden bəsh bwá bá magələ *Kríst ná ndeé bwá
*dúg cəg yí.

¹³ Yésus nyə á lwám mə ná mə bwíngug ikúl í
cúgé Oyúden yí Kéel dé. Ntó, má jaaw bí buud
cúgé Oyúden wá ná mə ñgə gwág nwyə iséy byám
byəəngá. ¹⁴ Mə ñgə gwág byo nywa ntó nəcé mə jí
nə búgá ná mə e shwambələ bag dām Oyúden ná

11:8 Iza 29.10; Mbá 29.3; Mat 13.14-15   **11:9** Sòm 69.23-24; 35.8

11:11 Mís 13.46; Rom 10.19   **11:13** 1.5

bwé sáág wú ná ndeé bóól wâ cínəŋgú bwé mú dúg cug. ¹⁵ Yílúlə Zembî nyə á yíl bwo máláŋúđ yí í á sá ná buud ɔ shí bēsh bwé bííg zhií bwé kwámábulé nə nyə. Í tééd ná bæ ntó, ŋkəməsa nə ja bwé bá nyiŋgə zə məbwə mə Zembî dí yí. Nɡaá í bá bæ bwo nda bwé mə gwúm gwúmúg í!

¹⁶ Ja múúd mə sá ná, bələd á tééd sá nə mpumá á mə mwáágulə yí, a kənd gwo koogú shú mə Zembî yí, ŋɡaá nə a mə kənd mpúmá nyēsh koogú shú mə Zembî í? Í ká bæ ná mikəǝl mí lí mí sə sá mə Zembî, ŋɡaá nə məbwə mə lí jəŋg mə é bæ námá Zembî isá byé? ¹⁷ Sə ŋwágá ná bwān ó Izəryél nda olivyé Zembî nyə á bə yé. Zembî nyə á ka fēy mól məbwə mə lí jəŋgá, a mú kə ŋwa wo, wo njúl mbwə á olivyé nyə á kə ntó yé, a zə fəen kúl nyə á fēy məbwə nyədí olivyé dí yí. Wo músə námá ŋgə ywó məkúl mə ŋgə bád wú mikəǝl mí lí jéd má. ¹⁸ Wo ajáláyé nə sá ŋkwámá nə fwámé məbwə mə lí, wo dí ŋgə ŋkəny mikəǝl, mikəǝl wə mí ŋgə ŋkəny wo. ¹⁹ Wo é ci ná: «ŋɡaá nə nyə a fēy məbwə mə lí shú ná məe mə fáánəwog cínəŋg?» ²⁰ Jí mpu bæ ntó. Zembî nyə a wéég məbwə mə lí nəcé mə bələ kú nə búgá; wəe mə ka ntəg ŋwa jiya nəcé wo bələ nə búgá. Nji, wo kú bəeg ŋkəny nyúul, yidagú bæ nə fúndúgá. ²¹ Zembî tééd fwo bæ kú jagulə fwámé məbwə mə olivyé yé, wəe wə nyə é jagulə yé? Wo ó bəy! ²² Dúgúg nə Zembî ji nə jə lám, a njúl námá nə ŋkúđ. A ji nə ŋkúđ shú bəŋg bwé á mə búla wá; a njúl nə jə lám shú dwô, ŋkí wo ŋgə kə shwóg nə ŋgələ jéég nyúul jə lám jé jəŋgúđ; ŋkí ntó dí, a bá námá fēy yíl wo. ²³ Bəŋg

bwá á búla wá bân íí, bwá ká yow cug jáŋ á kú nə búgá, Zembî ɲwa bwo, nyiŋgə fɛɛn kúl bwá á fwo dɛ bə yí, nəcé a jɪ nə ɲkul mə sá ntó. ²⁴ Wɛɛ muud wó á bə mbwê á olivyê nyə á kɔ ntó yé, Zembî nyə á kə fêy wo zə fɛɛn nyádí olivyê dí kúl wó áshígé byêl yí. ɲkámúsá ná á sá ntó nə wo, ɲkəmusa nə bɔɔŋg bwá bwey bə məbwê mâ lí jɔɔŋg wá. ɲgaá ná nyə e bá námá zə nyiŋgə fɛɛn bwo kúl bwá á byêl yí?

Kúl búúd Izurəyêl jêsh í bá dúg cug

²⁵ Bwaanɲ, mə acéélé ná bi jágúg jɔjɔ yuug Zembî nyə á ɲgə baagulə shwoó dí ga, bi a bá dúg ná bi má bul bə nə fɛg. Jí ná, bóól bwân ó *Izurəyêl bwá bá námá bə ɲji miŋgáádá miŋgáádá ná ndeé kə wóós ja bíl íkúl byêsh í bá kə wó Zembî yí. ²⁶ Ntó, kúl búúd Izurəyêl jêsh í mú námá bá *dúg cug nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəóó:
Muud mə bá zə yíl búúd mányámád yé mə bá zhu Siyôn*.

A bá zə jímbal bag ɔ Yákwab cug jáŋ á kú bísh Zembî.

²⁷ Sɔ mə bá sá nə bwo wé ni.

Mə bá sá gwo ja mə bá yíl bwo *misám myáŋ yí.

²⁸ Nda *Oyúden bwá ɲgə ban Jɔjɔ Kéel ná, Zembî ɲgə ɲwa bwo nda mizhízhíŋ myé, sá jɔɔŋg jí shú mfíí wún; ɲji, nda nyə á bwey féésh impáámbá byáŋ ná, á bul cɛel bwo. ²⁹ Mpugá ná Zembî nyə ádé nyiŋgə déég sá nyə ámə yána yí, a kú nyiŋgə cénd njúwúlú nyə ámə jôw múúd yí. ³⁰ Nəcé, yág íí, bi a sá Zembî məlwê. ɲji, kidíga, a mə gwág bí ɲkúnkwónúɲlə. A gwág bí ɲkúnkwónúɲlə ntó nəcé Oyúden sálə nyə

11:25 Mat 24.14; Yuá 10.16   **11:26** Iza 59.20-21; 27.9; Zhe 31.33-34   * **11:26** Siyôn: Nyə á bə məma mbáŋ bwá á lwɔ ɲgwála á Yurásələm cínɔŋg gwów yí.   **11:29** 3.3-4; 15.8

məlwê. ³¹ Nə ndeé, bwə ηgə sá Zembî məlwê ja gaád shú ná a gwágúg bwo cey lámúd námá nda nyə á gwág bí cey lámúd ná. ³² Nəcé Zembî nyə a fad buud bēsh íbyeshed shú ná a bāg námá gwág bēsh ηkúηkwóηúla.

Shé gúmálúgá Zembî

³³ Oó! A nyāη məma fwo múúd ná ndeé Zembî e!

A fūg nyé nə mpúyá yé í má lal ηkúl e!

Muud cugé nə ηkul shwánzələ mícígúla myé,
muud cugé nə ηkul bigas íyuuug á má yigala yí.

³⁴ Micilyá mí ηgə mpu ci ná:

Zó nyə a má ná fwo mpu tédúgá má Zembî?

Ŋkí ná, zó nyə á má bwεε cwîny nyə?

³⁵ Zó nyə a má fwo yə Zembî sâ

shú ná a kág ηgə bwánd ná

Zembî nyíηgəgú yə nyə yé?

³⁶ Nəcé, sâ jēsh í zhu wə Zembî; nyə wə má sá ná sâ jēsh í bāg; sâ jēsh jísá yí, jísə shú dé. Gúmá bāg nə nyə kandugə á kandugə. Amɛn.

12

Yála Zembî nyúul

(Ifz 4.1-16; 1Kr 12.12-27)

¹ Nə ndeé bwaanη, nda Zembî má gwág sá cey lámúd ná, mə bándúlé bí ná bi yánág mənyúul mán tâη *mətúnuga mâ mikuwó, mətúnuga yála Zembî, mətúnuga nyə é gwág nywa má. Ntó jì yála Zembî gúmá fwámé yə. ² Kúgá bε máfúlú mâ cug ga; yidagá

11:32 3.22; Gal 3.22   **11:33** Zhb 11.7; Sòm 139.17   **11:34** Zhb 15.8; Iza 40.13   **11:35** Zhb 41.3   **11:36** 16.27; 1Kr 8.6   **12:1** 6.13; 1Pr 2.5   **12:2** Ifz 4.22-24; 1Te 5.21

bíd ná Zembî céndúg bî, a yóg bí fug ágúgwáan, bi dúg mpu sâ á ñgá jî yí; ntó jî ná sâ jí ñkí nywa yí, sâ í jála yí, sâ jí kú nà tɔɔ lág yí.

³ Nda Zembî nyə á sá mə mpaam ná, mə lás nə muud yêsh á gwoonɔŋ jín; mə ci ná, muud kú bul gúmal nyáméfwó ntɔ mínji. Muud yêsh ñwág nyáméfwó nda á jí ná, bɛ bímbí lə búgá Zembî nyə á yə nyə yí. ⁴ Mpugá ná muud jí nə nyúul ñgwúdá, í ñjúl ka bə nə ikál ñkí bulya; ikál í nyúul byəonɔŋ byêsh í ádé sêy séy ñgwûd. ⁵ Námá mbií ñgwúd wəonɔŋú, sá mə tɛem bə ñkí bulya, sá bêsh sá búsa seenɔŋyá nyúul ñgwúd dî wó *Kríst, sá bêsh sá ñgá bə leedyá nda ikál í nyúul muud. ⁶ Zembî nyə á ñgə yə sê isâ í yána byé nə jɔ lâm, isâ í yána byəonɔŋ bísa mimbíi mimbíi. Ñkí Zembî mə yə múúd ñkul ná a cúndág mícúndá, muud wəonɔŋ cúndág nə bímbí lú búgá á jí nə ndí yí. ⁷ Nyəonɔŋ jí ná a dúg sêy nə bóól yé, a séyúg; nyəonɔŋ jí ná a dúg jígali yé, a jígálig; ⁸ nyəonɔŋ jí ná a dúg bándulə búúd yé, a dúg bándulə; nyəonɔŋ jí ná a dúg sá yána yé, a dɛ sá dwo nə lâm ñgwúd; nyəonɔŋ mə dɛ tɔw shwóg kyey nə bóól yé, a dúg bə nə zény ja á dú kyey nə bwo yí; nyəonɔŋ mə kwíínd íñkúñkwóñálə i búúd yé, kwííndúg bwo nə məshusug.

Mbúgula mə Yésus mə jəlá nə cɛel múúd yêsh

⁹ Cílagá cɛelí jí kú nə məkəñ yí. Mpiigá məbɔw, nywíílyágá nə mənywa. ¹⁰ Dugá bə nə mácɛy mpédúgá nyín nda omínyonɔŋú bwə ñgá cila wá.

12:3 1.5; Mat 20.26; 1Kr 12.11, 28; Ifz 4.17 **12:4** 1Kr 12.27

12:6 1Kr 12.4-11; 12.27-14.40; 1Pr 4.10-11 **12:7** Mis 6.1-3; 2Kr 9.5, 7 **12:9** 2Kr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pr 1.22; 1Kr 13.4-7 **12:10** 14.15; Yuá 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ifz 4.2; Flp 2.2-3

Muud yêsh sôðg ná nyə wə búluğ də gúmal bóól búúd.
11 Séyúgá nə Cwámba mbií á ná bibibi, kú sá íləm, nji zény nə zény. **12** Bi má jəlá nə bə nə məshusug nəcé bí ηgə bwánd nə búgə ná Zembî mə bá sá bí mənywa; bí má ká bwəma nə *incwaw í ntug, bí jísów; bi ə sá kááfə májəgula. **13** Dugá kwíínd búúd ə Zembî bwə ηgə jii kwíindyá wá, bi də sə ná bi dúg ləg ójóη bídí mínjów.

14 Dugá bwádan nə buud bwə lwágulə bí cúwálí wá; dugá bwádan, bi kú lweem. **15** Búúd bínəη njúl wá bwə ka bə nə məshusug, bí nyíi məshusug məəηgúd; bwə ká bə nə yé, bí jii námə yé dəəηg. **16** Dugá bə cún mpədúgá nyín. Kúgá də bə ísá í álal-ηkul; yidagá bə byəəηg bísé ηkwóη á muud yêsh yí. Muud kú bεεg bə nə tédúgá ná nyəməfwó wə má búl bə nə fəg.

17 Bi kú də bweel mábôw. Səgá ná bi dúg sá mənywa mísh má búúd bēsh dī. **18** Nkí jí nə ηkul bándə, ságá mimbii mín myêsh ná bi cúgəg nə buud bēsh ná shεε. **19** Yé búúd má búl cεel wá, kúgá də kunda bíməfwó; dugá bíd ná Zembî wə dúg lwóya mpimbə də kunda bí; nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Mə wə má bá də kunda, mə wə má bá də yə búúd myána». Ntó wə Cwámba ηgə cī yé. **20** Í njúl námə nyíngə bə cilyá ná: Múúd ηgə lúmbəli nə wo yé ká gwág zha, yəg nyə idəw;

12:11 8.9; Gal 5.25; Mbú 3.15 **12:12** 5.2-3; 8.24-25; Mat 24.13, 22; Luk 18.1; 1Kr 10.13; 1Te 2.14 **12:13** Gal 6.10; Heb 13.2 **12:14** Mat 5.44 **12:15** Zhb 30.25; 1Kr 12.26; 2Kr 11.29 **12:16** Mik 3.7; 1Kr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 **12:17** Mik 20.22; 1Kr 6.7; 1Te 5.15; 1Pr 3.9 **12:19** Mbá 32.35; Mat 5.39 **12:20** Mik 25.21-22; Mat 5.44

á ká gwág shwáásúlə minú,
 yég nyə sá á ηgúləg yí.
 Ja wó sá ntó yí, wo má ηkúnd nyə
 máág má kuda lúúd.

²¹ Wo kú bíd nə yéesh sálə mábôw í ntóg wo ηkul;
 yidagú də sá nə mənywa mwô má dúg ntə mábôw
 bwé sá wo má.

13

Krísten má jəlá nə sá micí məgwág

¹ Muud yēsh má jəlá nə sá micí məgwág. Nəcə, icí byēsh bí shí ga dí yí í ηgə zhu wə Zembî. Zembî wə nyə a təl micí myēsh mísə myá. ² Ntó má ké nə, muud mə ləl lúu nə cî yé má ləl lúu nə téégyá isá Zembî nyə a táág yí. Buud bwé sá ntó wá bwé sá nə Zembî yég bwo intágúlí. ³ Wo ajəláyé nə fúndə ójwú ja wó də sá mənywa yí; nji, ηkí wó də sá mábôw, wo wə má jəlá nə fúndə. Nkí wó cəel cəgə kú fúndə cî, dugú sá mənywa, cî nyə é yidá faag wo. ⁴ Mpug nə cî wúsə sól məsáal má Zembî shú dúlə bándulə wo nə wo dúg sá mənywa. Nkí wó də sá mábôw, wó jəlá nə fúndə; nəcé, cî í də bə nə kafwεε shú nə a dúg yə búúd intágúlí. Cí wúsə sól məsáal mə də lwóya mpimbə má Zembî, də lámusa nə buud bwé də sá olíηgí wá. ⁵ Gwé wə jí nə, muud má jəlá nə magələ íjwúga í cî nə jə lám, kú bul bə nji nəcé fúndələ nə Zembî nyə á bá gwág nyə mpimbə.

⁶ Sá jəəηg námə wə bí má də jəna ótóya yí. Buud bí nə bwé dúg ηwa ótóya bəəηg wá, Zembî wə nyə á təl bwo nə bwé dúg sá ísέy byəəηg. ⁷ Yégá muud yēsh

13:1 Mís 5.29; Tit 3.1; 1Pr 2.13-14; Mbú 13; 20.4 **13:1** Mik 8.15-16

13:3 1Pr 2.14; 3.13 **13:5** 2.15 **13:7** Mat 22.21

sâ bí mbíd nyə yí: bí jóna múúd tóya tóya yé; bíl ísâ byêsh bí má jálá nə jóna yí, bí yə búúd bwé jálá nə ηwa wá; muud mə jálá nə fúndúgá yé, bí fúndə nyə; nyɔɔŋg mə jálá nə gúmá yé, bí yə nyə gúmá.

Cug cɛlí

⁸ Kúgá bæ nə mpwálá nə muud; mpwálá í bág nji cɛlí ná nyíga cɛel nyíga, nyíga cɛel nyíga. Nəcə, muud mə céél bóólúgá yé, ηgə mpu bɛ məcɛɛ. ⁹ Nɔgá bí mə mpú ná məmpándí má ηgə ci ná: «Ci wo kú sá mínɔmb, ci wo kú gwú múúd, ci wo kú júwo, ci wo kú wímb ízhaá sâ.» Məmpándí mənɪ nə móól mēsh má ηgə ci nji sâ ηgwúd ná: «Cɛelug múúd yêsh jísə wo kúná-kúnə yé nda wó céél wóméfwó ná.» ¹⁰ Muud jí nə cɛlí yé cugé nə ηkul sá múúd jí nyə kúná-kúnə yé məbðw. Ntə jí ná, muud mə céél bóólúgá yé, ηgə mpu bɛ məcɛɛ.

¹¹ Nɔgá nə cugə cug cɛlí jɔɔŋg, nəcé bí mə mpú ná fwála sé ηgə cugə ga í músə wəla bí má jálá nə juum ígwəd yí. Nəcə ja gaád í, jwów Cwám̄ba mə bá zə yíl shé mánýámád yí í mú bul bæ kúná-kúnə ntə jwów sá á magulə Yésus yí. ¹² Bulú má bul kə. Sé myáásugá isâ í də s̄y yídúgúd yí; sé yídágá ηwa íkeny í gwáná bwé də lumbali nə ndí mən̄kényad yí. ¹³ Sé cugəgá cug á otátəlí, mbií í jálá nə mən̄kenya mə mwásə yí: kú nə idína í álal-ηkul*, kú nə shwágúlə málwəg; sé kú sá jaŋga, kú sá ásíy-s̄y, kú nə ozhuyâ, ku mpii tɔ

13:8 Yuá 13.34; 1Kr 13; 16.14; Gal 6.10   **13:9** Mbá 5.17-21; Ləv 19.18; Mat 22.34-40; Gal 5.14; Zhk 2.8-13   **13:11** 1Te 5.5-8   **13:11** Ifz 5.14-16; 1Kr 7.29-31   **13:12** Ifz 5.11; 6.11, 13; 1Yn 2.8   **13:13** Luk 21.34; Ifz 5.18   * **13:13** idína í álal-ηkul: Mbií idína wəɔŋg í á də bæ, buud də nə ηgul ntə mín̄ji, buud sá jaŋga kú nə məsəs.

muud. ¹⁴Yidagá ηwa *Krîst nda káándá má bwáád†, bí kú bíd ná iyéesh í cug múúd í nyíngag ηgə kə nə bí cug ábábôwud.

14

Magulagá bəəng bwá afwóyé lal wá

¹ Muud jí ná nə búgá ηkí tag yé, bí ó magulə nyə; bí kú sɛnusa mákəl nə nyə nə yé mbií mítédúgá. ² Jí nə ηkul bə ná, ηgwól múúd ηgá téduga ná a jí nə ηkul də sâ jêsh, nyəəng jí nə búgá ηkí tag yé nyə ηgá də nji idâw í ífambá. ³ Muud ηgá də sâ jêsh yé bág kú mpyêny ηgwól; nyəəng nyé aηgê nə də sâ jêsh yé bág kú dúg ná nyəəng ηgá də yé ηgə jág sá; nəcé Zembî má magulə námá nyə. ⁴ Wεε wá zó má zó sámb ízhaá lwaábələ iwushí? Nkí á kyabε, í dúg mása yé; ηkí á ku, í dúg námá nji mása yé. Nji nyə é kyabε, nəcé Cwámba jí nə ηkul mə sá ná a kyábεg.

⁵ Jí námá ná, ηgwól múúd mə dúg ná dúl jwôw í búl bə fwámé jwôw cə dúl, ηgwólúgá nyə má ηwa mwôw mēsh cé ηgwûd; muud yêsh nádag nə sâ nyáméfwó má kwey ná jí tətəlí yí. ⁶ Muud mə təl ηkúmba jwów shwóg yé, a sá ntó shú má Cwámba; muud mə dá sâ jêsh yé ηgə də shú má Cwámba, nəcé a ηgə yə Zembî akíba; nyəəng nyé aηgê nə də sâ jêsh yé ηgə námá yə Zembî akíba. ⁷ Mpugá ná muud ηgwûd nə ηgwûd á gwoəng jísú nyə aηgê nə cugə shú nyáméfwó, ηgwûd nə ηgwûd kú námá yə shú nyáméfwó. ⁸ Nkí shé ηgə

13:14 Flp 2.5; Kol 3.15 † **13:14** ηwa Krîst nda káándá má bwáád: Ntó jí ná cugə mbií wí ná muud mə dúg bí yé bág nda a ηgə dúg Krîst.

14:1 1Kr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kol 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9

14:1 15.7

14:2 Dan 1.8; 1Kr 10.25-28

14:5 Gal 4.10

14:6

1Tm 4.3-5

14:7 2Kr 5.14-15; Gal 2.19-20

cugə, shé ηgə cugə shú má Cwámba; ηkí shé mə yə, shé yə shú má Cwámba. Ntó jì ná, təə shé má cugə, təə shé má yə, shé búsə buud ɔ Cwámba. ⁹ Haaw, sâ jəəηg wə *Kříst nyə á yə, a nyiηgə gwŭm nə ndî yí, shú ná a jwúg nə mimbimbə, jwú nə mikuwó. ¹⁰ Ká nəcə jí wé mə sámb *mínyəηŭ woó iwushí yí? Nkí ntəg ná, nəcə jí wé mə mpyēny mínyəηŭ woó yí? Mpugá ná shé bēsh shé má bá tōw kəəd dí njōw mílású má Zembî. ¹¹ Mpugá ná jí cilyá Kálad Zembî dí ná:

Mə Cwámba ηgə cugə yé mə ηgə ci náəó:

«Buud bēsh bwə bá kúd mə məbwón,

bēsh bwə bá ságusə mə nə mimpu myáη».

¹² Gwə wə jí ná, muud yēsh á gwoonηg jísú má bá kə bwəma nə shitóg mísh má Zembî dí.

Kú wá ηgwól bəəgú zhíd

¹³ Ntó, shé yówug dälə yéya mábξé shémé nə shémé; shé yídágá ηwa cígúlá nə muud nyə ajəláyé nə wá ηgwól bəəgú zhíd, kú sá gúl sâ í é búlal ηgwól yí. ¹⁴ Sâ má zə ci ga, mə mpú ná jí búbálé, mə mpu ntó nəcə mə jì muud mə Cwámba Yésus. Jí ná, gúl sâ cúgə ηkí lwaagəwo nə jâη yé mbií wə cí. Njì, múúd mə ká tédúgá nə «sâ ga jí ηkí lwaagəwo», sâ jəəηg mú bə ηkí lwaagəwo shú déd. ¹⁵ Ntó jì ná, ηkí dälə wó dé gúl dəg yí í ntágúlá mínyəηŭ woó, mpug ná sóólúgú wə wəəηgú í cúgə sóólúgú cēlí. Kú sá ná dälə wó dé gúl dəg yí í gwílyág ηgwól mínyəηŭ woó, í njúl ná *Kříst nyə á yə námə shú dé. ¹⁶ Sá jí

14:10 2.6   **14:11** Iza 45.23-24   **14:12** Gal 6.5   **14:13**
 1Kr 10.32; 1Yn 2.10   **14:14** 14.23; Mat 15.11; Mis 10.15; Tit 1.15
14:15 1Kr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10

ηκί nywa shú dwô dí yí, ηκί wo dúg ná í é ntágulə* ηgwól múúd ná ndεé bwé mú jág lás nə wo, wo bíd jāη sâ. ¹⁷ Mpugá ná Faan mə Zembî í cúgέ sâ ídæg nə mənɟul. Faan mə Zembî dúsə sâ á cug ótátəlí, cug á ná shεε, cug məshusug, isâ ini byêsh í ηgέ zhu wé Nkεηkε Shíshim. ¹⁸ Muud mə séy nə Yésus mbií wəɔηg yé, Zembî gwág nyə nywa, buud magulə nyə.

¹⁹ Nda jí ntó ná, shé sɔgá ná shé sáág isâ í é sá ná buud bwé cúgəg nə shεε yí; isâ í é sá ná buud ó gwoonɟ bēsh bwé ηgέg nə lal búgád yí. ²⁰ Wo kú bεεg caam sóólúgú mə Zembî nəcé gúl dæg. Sâ jēsh jáá jí fúbán; nji, jí bówúlə nə wo dæg wúl ndálúgú í é wá ηgwól múúd bəɔgú zhííd yí. ²¹ Í nywa nə wo bág kú də cúdú ηκί ná kú ηgul málwəg, wo cíg sâ jēsh jí nə ηkul wá mínyɔηú woó bəɔgú zhííd yí. ²² Búgá wó ηgέ *búgula shú sóólúgú wəɔηg yí, baaguləg gwo mpédúgá biná Zembî obá. Muud jí nə micígulá myé mí ádé kənd nyə mábεξé yé, a mə jəla. ²³ Muud mə dá wúl ndálúgú a ηgέ zhízhigə yé, a mə ηwa mábεξé mísh mə Zembî dî, nəcé sóólúgú wəɔηg í cúgέ sóólúgú búgá. Sóólúgú wēsh múúd mə sá nə milám mímbá yí wúsə *sám.

15

Sá bégá yuug Kríst nyə a lwágulə sá yí

¹ Sá buud íbúgá í á mə fifə wá, sá kúgá də mpyény ozhigə-zhigə wé bəɔηg bwé ηgέ ná zhízhigə wá; sá ajáláyé nə də sɔ nji isâ sá mə gwág nywa yí. ² Muud yēsh á sádí gwoonɟ dí sɔgəg nə ηgwól bəg nə mənɟwa,

* **14:16** í é ntágulə: Sá ná muud sámúg. **14:17** Mat 6.31-33; 1Kr 8.8; Gal 5.22-24 **14:21** 1Kr 8.13 **14:23** 14.14 **15:1** 14.1-2; 1Kr 8.1-2; 10.23-24

shú ná nyân lálug búgád. ³ Mpugá ná *Krîst nyə a shígé ηgə sɔ̄ n̄jɪ mənywa mâ nyəməfwó. Nyə á yida cugə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náəó: «Zembî, məlwíy bwə də lwíy wo má má má shúgula nə mə.»

⁴ Mpugá ná sâ jêsh Zembî nyə a sá ná bwə cílɛg yág yí, í á bə ná sá ηwág njígúlá cínəηg, sá bág nə zény kálə shwóg, nə ñkán, nə ndéé sá mú mpu bwánd nə búgá. ⁵ Zembî muud má də sá ná sá bág nə zény kálə shwóg, sá bə nə ñkán yé, ká sá ná bɪ dúg bə cún mpédúgá nyín nda Krîst Yésus nyə a lwó yuug ná.

⁶ Ntó, bɪ mú bá də yə Zembî gúmá bɪ njúl lâm ηgwûd, cún ηgwûd, nyə Zembî jí Sósηgú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst yé.

⁷ Ntó, ηgəgá nə cugə kú wá mbéégí mpédúgá nyínúd, námə nda Krîst nyə á cugə nə bí ná. Cugəgá ntó shú ná Zembî bág nə gúmá. ⁸ Mə ηgə bwaagula bí ná Zembî jí abúgúlag, gwə wə Krîst nyə á ηwa nyəməfwó tâη sól məsáal á kúl *Oyúden yí, shú ná mənkaagə Zembî nyə á kaag osósηgú ó beend má má bwəmag. ⁹ Jíga kóómb di, ikúl ishús í ηgə mpu ná Zembî má gwág bwo cey lámúd, bwə mú yə Zembî gúmá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náəó:

Sâ jəəηg wə má bá də ságusə wo nə ndî tâm ikúl í cúgé Oyúden yí.

Mə bá də sey ísusa ságusə jínə dwô.

¹⁰ Jí námə cilyá ná:

Bí ikúl ishús,

bínón kúl búúd má Zembî

ságá məshusəg.

15:3 Sôm 69.10   **15:4** 1Kr 10.11; 2Tm 3.16   **15:5** 12.16; Flp 2.2-5   **15:7** 14.1   **15:8** Mat 15.24; Mís 3.25-26   **15:9** Sôm 18.50   **15:10** Mbá 32.43

11 Í nyiŋgə námə bæ cilyá ná:
Bí ikûl ishús byêsh ságúságá Cwám̄ba,
ikûl í búúd byêsh í ságúság nyə.

12 Izayí nyə á ci námə ná:

Nta mə Yése mə bá bád
ŋwa íjwûga, jwú nə ikûl ishús;
ikûl byəŋg í bá d̄ə bwánd sóólúgú yé nə búgá.

13 Zembî muud mə d̄ə sá ná buud bwé dúg bwánd
isâ nə búgá yé, sáág ná milâm mí lwándúg bí nə
fwámé m̄shusug, mí bæ bí ná sh̄εε búgá bí ŋgá
*búgula yííd. Ja jəŋgû ŋkul mə Nk̄ɛŋk̄ɛ Shíshim í mú
sá ná bí ŋgág nə kə shwóg nə shwóg ŋgə bwánd nə
búgá.

Pwôl ŋgə bá c̄εl sá minjənd

14 Bwaang, kóómb jín d̄i, məm̄éfwó mə ŋgə mpu
kú nə məshwán ná bí mə lwánd nə jəjə m̄ítédúgá,
bí mə sh̄in námə mpu sá j̄esh bí mə j̄elá nə mpu
yí, bí mú námə nə ŋkul d̄ə yéya məcwûŋ mpédúgá
nyín. 15 Nji t̄εem bæ ntó, mə mə ŋgə cilə bí nə búbaalé
m̄nyaan bíl íkúlúd shú ná bí nyíngəg ŋgə t̄éduga
isâ bí mə bwey mpu yí. Mə sá ntó nəcé Zembî nyə
a sá mə mpaam, 16 a sá ná mə bég sóól m̄esáal mə
*Kr̄íst Yésus shú ikûl í cúgé *Oyúden yí; mə ŋgə sá
sáal d̄əŋgú tâŋ nda fada mə d̄ə sá *m̄átúnuga ná,
ŋgə cúndə Jəjə Kéel mə Zembî. Iséy byəŋg bí nə mə
sáág ná ikûl í cúgé Oyúden yí í bég m̄átúnuga Zembî
ŋgə magulə má, m̄átúnuga Nk̄ɛŋk̄ɛ Shíshim mə tâl
koogú shú d̄éd má. 17 Sâ jəŋg í sá ná mə ŋgág nə
bəḡawa nə bálə múúd mə Kr̄íst Yésus, mə bəḡawa nə
iséy mə ŋgə s̄ey shú mə Zembî yí. 18 Jí ntó, mə cugé

nə ηkul bwiing gúl sâ shús, nji iséy Krîst nyə á balan nə mə né mə sáág yí; nyə a sá ná ikúl í cúgé Oyúden yí í sáág Zembî məgwág; nyə á balan nə iciyá byâm nə mísóólúgú myâm. ¹⁹ Nyə á balan námó nə ηkul í dɔ wéeshuli *máshimbá nə *isâ í mímbúgú, ηkul mə Shíshim má Zembî. Sóólúgú wəɔŋg í á s̄y mbií á ná mə á mə bwiing Jɔjɔ Kéel mə Krîst tééd Yurúsəlem nə cínəŋg mákoogú məkoogú, kə kumə shí á Iliri. ²⁰ Mə á bul jii ná mə bwiíngug Jɔjɔ Kéel kúl múúd nyə afwóyé bwelɛ cwééd Krîst yí, shú ná mə bág kú ηgə lwɔ kúl bóól búúd bwə á sá məbwamə yí. ²¹ Mə á yida bɛ sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, nó:

Buud cúndá í á shígé fwo kumə bwádí wá bwə bá gwág,

bəɔŋg bwə á shígé fwo gwág lán yé wá bwə bá wámbulə.

²² Sâ jəɔŋg námó wə í á dɔ laa mə ija ija ná nda zə n̄ŋ bídí. ²³ Ká ja gaád íí, mə cúgé ná nə sâ mə sá wa máshí mágaád, í njúl ná té mímbú mimbú mə dɔ bwey bə nə yéesh ná mə zə n̄ŋ bídí; ²⁴ mə ηgə téduga ná ja mə bá kə Kpanyá yí, mə bá ciingya zə dúg b̄í ná ndéé, ja mə é bá gwú yéesh dúgúlə bí yí, bí ka bá kwíínd mə ná mə kág nə njəɔnd shwóg. ²⁵ Nji, ja gaád mə kə Yurúsəlem kə kwíínd búúd ó Zembî. ²⁶ Ntó ji ná okrísten wá Masedwân nə Akayí bwə á ηwa cígúlá ná bwə sɛɛŋg míkwíindyá kənd búúd ó Zembî wá Yurúsəlem búsé mábúwa dí wá. ²⁷ Bwáméfwó bwə á ηwa cígúlá, nji í njúl ná jisə bwo mpwélá. Jí bwo mpwélá nəcé okrísten

15:19 Mak 16.17; 2Kr 12.12   **15:20** 1Kr 3.10-12; 2Kr 10.15-16

15:21 Iza 52.15   **15:22** 1.9-13   **15:25** Mis 19.21; 20.22; 24.17

15:26 1Kr 16.1; 2Kr 8-9; Gal 2.10   **15:27** 1Kr 9.11

wâ Yurúsalem wə bwə á bə nə isâ í kwíínd búúd cug á Shíshim dí yí, bwə mú kaaw yə íkûl ishús; í jii námé né íkûl ishús í ηwág isâ í ηgə kwíínd cug á shí ga dí yí, kaaw yə bwo. ²⁸ Ja má é ka bá shîn sá sóólúgú wəηgú né mə mə cwámbalə bwo mikwííndyá myəηg yí, mə ka bá zə ciingya nûη bídí kə Kpanyá. ²⁹ Mə mpú né mə bá zə nə ocúncêsh ó Kríst bêsh ja mə bá zə nûη bídí yí.

³⁰ Nda shé bêsh búús búúd ɔ Cwámba Yésus-Kríst ná, nda jí námé né Nkékéké Shíshim ηgə sá né shé cílag né, bwaanη, mə bándúlé bí né bi wág mənnyúúl gwáná má ηgə gwána yííd, ηgəgá nə jəgula nə Zembî shú dâm. ³¹ Nηgəgá nə jəgula nə Zembî shú dâm ná mə fáámugí, buud búús kú *búgula Yésus nûη Yudéa wá bwə bəg kú nə zhií bwə sá mə məbôw; ntág námé né buud ó Zembî wâ Yurúsalem bwə lógúg mikwííndyá má ηgə kə nə ndí myá nə jəjə lâm. ³² Í jii ná í bəg ntó shú né mə bəg bə nə məshusəg ja mə bá zə bídí yí, mə zə bá woga ηkí Zembî má magulə. ³³ Zembî á mpwogé jííg nə bi bêsh. Amen.

16

Məbódá

¹ Má cəel né bi mpúg kóól wúsú Febe. A jí *jaákwon *Də lú óbúgula á Kankré dí. ² Bi ɔ lóg nyə tən muud mə Cwámba, mbií í jéllá nə buud ó Zembî yí, bí kwíínd nyə mbií kwííndyá wêsh nyə é jii yí. Nyə á má kwíínd búúd ηkí bulya, tɛem bə məméfwo.

15:30 2Kr 1.11; Ifz 6.18-19; Kol 4.3; 2Te 3.1-2 **15:31** Mis 21.10-11; 1Te 2.14-15 **15:32** 1.7 **15:33** 1Te 5.23 **16:1** Mis 18.18

³ Bi ɔ bádá mə Priska bá Akilas buud sánónη ηγέ sêy iséy í *Krîst Yésus wá. ⁴ Bwá á nywá gwíílya byañ ícug nácé cugúlə mə; məmэфwó námá dí ηγά yə bwo akíba, mədɔ mə óbúgula mēsh mə cúgέ *Oyúden má mə ηγə námá yə bwo akíba. ⁵ Bi ɔ bádá námá mə Dɔ í də sɛɛŋgɔ bwádí njów yí. Bi ɔ bádá Ipanêt shwá waamá alâm; nyə wá nyə a tééd *búgula Krîst nûη Azí. ⁶ Bi ɔ bádá mə Mariya muud nyə á bul jísow cúη shú dán yé. ⁷ Bi ɔ bádá mə mimbyêl myâm Androníkus bá Zhuniyas sánónη sá á bə mímbwug dí wá; báá bwá á tééd bə buud ɔ Krîst nə mə, bwá ηγə cɔ bóól *búúd ɔ lwámá. ⁸ Bi ɔ bádá mə Ampiliyatus, muud mə ηγά bul cɛel cug sɛɛŋgí á sánónη Cwámba dí yé. ⁹ Bi ɔ bádá mə Urubê muud sánónη ηγə sêy iséy í Krîst yé, bí báda námá mə Stakis shwá waamá alâm. ¹⁰ Bi ɔ bádá mə Apeles muud sá á mə dúg ná ndéé sá magulə ná a ji fwámé krîsten yé. Bi ɔ bádá mə buud ɔ njów mə Aristobúlus. ¹¹ Bi ɔ bádá mə mbyêl wâm Herodiyon; bí báda mə bɔɔŋg búúd básé búúd ɔ Cwámba njów mə Narusis wá. ¹² Bi ɔ bádá mə Trifen bá Trifos budá bwá á mə jísow yíŋgá shú mə Cwámba wá; bí báda námá mə abábə waamá Pɛrusis mudá nyə á mə námá bul jísow yíŋgá shú mə Cwámba yé. ¹³ Bi ɔ bádá mə Rúfus muud Zembî nyə a féesh kwonη mə Cwámba dí yé; bí báda námá mə nyɔɔŋgá yé, nyə á bə námá mə tâη nyɔɔŋgá. ¹⁴ Bi ɔ bádá mə Aseŋkrit bá Flegon, nə Hermes nə Patrobas nə Hermas nə bóólúgá bwááŋg bēsh bánónη básé wá. ¹⁵ Bi ɔ bádá mə Filologos bá Zhuli, nə Nere bá kóól yé, nə Olémpas nə bóólúgá búúd ó Zembî bánónη básé

 16:3 Mis 18.2, 18-19, 26

16:5 1Kr 16.15, 19; Kol 4.15; Flm 2

16:13 Mak 15.21

wá. ¹⁶ Ngəgá nə kúlulə məkúlulə mə buud ó Zembî. Mədɔ mə óbúgula ó Krîst mêsh mə ηgə bəda bî.

¹⁷ Bwaanɔ, buud bwə dú sá ná buud bwə bəg məcún məcún wá, bwə ηgə lúmbuli nə njígúlá bí á ηwa yí, oshwon bi ɔ káálúgə nə bwo; kúgá dɛ kyey nə bwo sámá. ¹⁸ Nəcə mbií búúd wəɔηg í áηgê nə sá iséy í Cwamba wúsú Krîst, bwə ηgə sá iséy í mímwə myán. Bwə dɛ balan nə jɔjɔ iciyá í lésú nə jɔjɔ míkaand, dɛ jwángulə búúd bwə afwóyέ kyé wá. ¹⁹ Buud bēsh bwə ηgə gwáduga cug mágwág bí báá ηgə cugə yí. Mə ηgə bul gwág məshusəg nə bí shú dɔɔηgú; mə jii ná bí bəg nə fəg sálə mánywa dî, bí bə ná sán kóómb á məbôw. ²⁰ Zembî á mpwogé wál bá zə cwaas *Sátan bídí mákuú dí shí. Cwamba íshé Yésus ké sá bí mpaam. ²¹ Timotê muud sá ηgə sēy séy ηgwúd yé ηgə bəda bî; mimbyêl myâm Lusyus nə Yason nə Sosipater bwə ηgə námə bəda bî. ²² Mə Tertiyus muud ηgə cilə kálaad éga yé*, mə ηgə bəda bí məbədə má sɛɛηgyá shé á mə sɛɛηgya nə Cwamba yí. ²³ Gáyus ηgə námə bəda bî. Mə njul nyədí njów, cínəηg námə wə Dɔ lú óbúgula dēsh í dɛ sɛɛηgya yé. Erâst jí bân-mása á wa ηgwála yé ηgə bəda bî, mwááηg Kwárutus ηgə námə bəda bî. ²⁴ †[Cwamba íshé Yésus-Krîst ké sá bí bēsh mpaam. Amen.] ²⁵ Shé yégá Zembî gúmá, nyə muud jí nə ηkul sá ná Jɔjɔ Kéel lálushig bí yé. Jɔjɔ Kéel dɔɔηg wə mə á ηgə cúndə ja mə á ηgə bwiiηg lán mə Yésus-Krîst yí. Na Jɔjɔ Kéel ni

16:16 1Kr 16.20; 2Kr 13.12; 1Te 5.26; 1Pr 5.14 **16:17** Mat 7.15; 2Te 3.6; Tit 3.9-10; 2Yn 10 **16:18** Flp 3.19; Kol 2.4 **16:19** 1.8

16:20 1.7 **16:21** Timotê: Mis 16.1 * **16:22** Tertiyus wə Pwôl nyə á ηwa ná a cíləg kálaad éga yé. **16:23** Erâst: 2Tm 4.20 † **16:24** Míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə iciyá íni. **16:25** Ifz 1.9; 3.4-5; Kol 1.26

dí wé Zembî mǎ sǎ ná sǎ mpúg jǎjǎ yuug jé nyǎ á ηgǎ baagǎ shwoó dí yí. ²⁶ Zembî á kandǎgǎ kandǎgǎ mǎ ka sǎ ná sǎ jǎηg í búgǎlíg ja gaád. Ná ndéé ikúl ishús í mú nǎ ηkul jee mpu gwo ja bwǎ lǎ micilyá mí *búúd ǎ mícúndǎ yí. Nyǎ a sǎ ná í búgǎlíg shú ná bwǎ búgǎlǎg nyǎ, bwǎ sǎ nyǎ mǎgwǎg. ²⁷ Nyǎ Zembî muud ηgwúd nǎ ηgwúd jí nǎ fǎg yé, nyǎ wǎ ηwǎg gúmǎ kandǎgǎ á kandǎgǎ nǎcé sǎ Yésus-Kríst nyǎ a sǎ yí. Amen.

16:26 1.2, 5   **16:27** 11.36; Flp 4.19-20; 1Tm 1.17; Yúd 25; Mbé 4.11

Kálaad Zεmbî : Sα á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495